

Concello de
OURENSE

**come
ourense**

Proxecto Urbact
para a alimentación
sustentábel na cidade das Burgas

Concello de
OURENSE

[facebook.com/comeourense](https://www.facebook.com/comeourense)
twitter.com/comeourense

DEVELOPING LOW-CARBON
AND RESSOURCE-EFFICIENT
URBAN FOOD SYSTEMS

Connecting cities
Building successes

ÍNDICE

1. Contexto.....	3
2. Análise.....	14
3. Enfoque.....	28
4. Grupo de acción Local.....	46
5. Resumo das accións do URBACT.....	50
6. Metodoloxía Empregada.....	62
7. Resumo do proxecto Urbact “Sustainable Food in Urban Communities”	63
8. Anexos.....	64

1. CONTEXTO

1.1 DEFINIÇÃO DO MARCO DE TRABALHO NO QUE SE CONTEXTUALIZA O PLAN DE ACCIÓN LOCAL:

O Concello de Ourense, liderado pola súa Concellaría de Medio Ambiente, e alentado por unha crecente sensibilidade cidadá pola alimentación, entrou a formar parte, previo proceso de candidatura, da rede, europea de cidades “Alimentación Sustentable nas Comunidades Urbanas” (“Sustainable Food in Urban Communities”), auspiciada baixo o programa europeo URBACT de desenvolvemento urbán da Comisión Europea.

O éxito desta candidatura, o estatuto de membro da rede culminaban así dun proceso no que a cidade parece apuntar a unha maior e progresiva sensibilización e conciencia sobre a importancia da alimentación sustentable, entendida en sentido amplo, coma política pública e a actividade privada.

Esta toma de conciencia da administración pública local, plasmada xunto a participación na rede en multitude de políticas locais dos diferentes departamentos, coma Sanidade e Educación, xunto á progresiva aparición de cooperativas de consumo (Co-ops), tendas de nova alimentación orgánica que conviven co tecido tradicional, e unha Praza de Abastos que quere actuar como vetor de liderado do comercio dentro da cidade, revelan unha resultante de contexto favorable para o lanzamento dun plano de cidade para a alimentación.

1.2 ANTECEDENTES HISTÓRICOS:

Debido á terciarización das economías e á globalización do sistema de mercado, un fenómeno estendido nas últimas décadas, na cidade de Ourense, outrora capital comercial agroalimentaria para as terras que hoxe delimitan Ourense, e delas cara o exterior, produciuse unha grande erosión no grande capital de produción e de cultura gastronómica tradicional, así coma unha redución progresiva da presenza do comercio minorista, tamén tradicional, de alimentación, por un proceso de substitución de supermercados de agregación de maioristas de comida importada, acompañado polo abandono, tamén progresivo, do sector primario coma actividade, e con el das hortas e da produción para o autoconsumo nas vilas e pobos dos arredores.

A cidade ten unha estrutura demográfica definida polo crecemento vexetativo negativo, dentro dun proceso de avellentamento poboacional por unha acusada tendencia migratoria cíclica que afecta, nomeadamente, ao sector xuvenil desa poboación, hoxe en día, como nos anteriores picos migratorios da primeira e segunda parte do século XX.

En relación a esta dinámica, salienta que a actual crise estatal e europea que estamos a padecer, incrementou notablemente a taxa de desemprego (en torno a un 26%), a cal ten acadado a día de hoxe un perfil relativo especialmente alarmante entre a xuventude (arredor dun 53%)

Ligados a estes procesos anteriormente mencionados, e relacionados cos mesmos, detéctanse dous procesos negativos específicos a resolver, ligados á alimentación na nosa área local:

Un comercio local en retroceso, que, tradicionalmente, ten sido o axente económico máis importante en Ourense, pero, hoxe en día, precisa dunha forte revitalización co obxectivo de estimular e garantir a súa viabilidade económica. O comercio local está, fundamentalmente, baseado en pequenas e medianas empresas e élle de supoñer un importante potencial de emprendemento xuvenil, dado o avellentamento dos seus titulares tradicionais e a non reposición dos mesmos no entorno familiar.

No tecido comercial ligado ao negocio da alimentación, Ourense mantén dúas estruturas principais; dous mercados tradicionais de abastos que concentran arredor de 80 pequenas tendas, xunto a un tradicional mercado complementario de produtos da horta, chamado “Rianxo”, no cal coexisten uns/unhas pequenxs produtorxs locais, normalmente tamén propietarias e propietarios das terras de produción, que xestionan todo o proceso dende a horta ao punto de venda, xunto a outras e outros que venden os seus excedentes hortícolas de produción de autoconsumo directamente ao público neste canal de venda tradicional, comunmente desenvolto e integrado maioritariamente por mulleres. Estes mercados veñen perdendo vendas nas últimas décadas, debido aos cambios nos hábitos de consumo e á progresiva penetración das grandes áreas comerciais e os supermercados.

O abandono progresivo das terras de cultivo das áreas rururbanas existentes na zona periférica da cidade e o decrecemento poboacional das mesmas, deriva nunha degradación destas zonas a efectos socioeconómicos e culturais. A nosa cidade mantén unha importante área periférica semiurbana cun número bastante importante de aldeas e pequenos pobos que acusaron, nos nosos días, un importante decrecemento na súa poboación co conseguinte abandono das terras; hortas comunitarias e parcelas que pasaron a ser terras sen cultivo e improdutivas porque as súas propietarias e propietarios, mudáronse cara a cidade ou foron desaparecendo. O mesmo se pode aplicar ás edificacións, vivendas e construcións complementarias que foron sufrindo un abandono sistemático ao longo dos anos e agora están case en ruínas, inhabitables e sen un mantemento apropiado. Neste aspecto, corremos o risco de perder numerosos exemplos de arquitectura tradicional, o que significa perder parte da nosa herdanza e patrimonio.

Outro fenómeno a reseñar é a perda de calidade de vida, en especial entre os cidadáns de idade avanzada: A nosa administración local é consciente de como os hábitos de alimentación saudábeis ligados ás dietas atlántica e mediterránea, están a desaparecer, sendo frecuentemente substituídos por unha orientación do consumidor cara á preferencia por produtos de baixo prezo, dada a situación económica, frecuentemente importados, co conseguinte incremento na pegada de carbono na súa distribución, menos salubres e saudábeis pois coma consumidores xeralmente non somos totalmente conscientes de como o que comemos afecta á nosa saúde e benestar, e consecuentemente aos custes do noso sistema de sanidade, dada a substitución da percepción dos produtos polo das marcas cos distribuíren e os seus procesos de desnaturalización.

1.3 UBICACIÓN XEOGRÁFICA:

Ourense é unha cidade de 107.542¹ habitantes da Comunidade Autónoma de Galicia, terceira cidade da mesma e capital da provincia que leva o seu nome. Fronteiriza con Portugal, localízase no noroeste do Estado español.

En relación ao tema que nos ocupa, intégrase nun territorio de rica agricultura, cunha ampla cultura de produción de alimentos, especialmente viño, e un rico patrimonio gastronómico, inda valorado hoxe pola súa cidadanía.

Xa na cidade, o centro urbano, dunha alta densidade poboacional, convive rodeado por unha zona rururbana con numerosas áreas forestais, e naturais, ademais de agrícolas. Terreos estes, que, sen embargo, atópanse, comunmente, sen explotar a nivel agroalimentario, por abandono da produción ou abandonados por causa da burbulla especulativa inmobiliaria previa á crise económica de principios de século.

1

IGE, 2013

1.4. CLIMA DA CIDADE E CAMBIO CLIMÁTICO.

A cidade de Ourense posúe un clima específico no nivel de cidade, o cal ven determinado pola súa ubicación xeográfico-física, coma reflectimos anteriormente, e pola converxencia dunha batería ampla de factores de diferente índole, que resultan nunha caracterización climática específica da cidade e diferente da dos concellos limítrofes, da provincia administrativa de Ourense e do resto de Galicia.

Por outro lado, a cidade de Ourense non é allea ao proceso de cambio climático que se ven desenvolvendo a nivel local e global dende o século XX na idade contemporánea.

Dende un punto de vista de emprazamento físico, dada a distancia da cidade do litoral e que a dorsal oceánica exerce de pantalla pluviométrica dos ventos cargados de humidade, o clima ourensán ten un acusado carácter continental con tendencia mediterránea. Mesmo a propia serra do Faro, frea os ventos fríos do Norte, aumentando as temperaturas do val no que a cidade está ubicada. Ademais, esta ubicación, no fondo dunha depresión, xera unha acumulación de masas de aire que crean illas de calor ou frío que acentúan as temperaturas.

Analizando o **comportamento térmico**, a partires dos índices medios, asemella que non se trata dun clima de tipo continental, xa que a media anual ronda os 14 °, sendo 7° a mínima e 19° a máxima, pero, sen embargo, indo aos datos absolutos, temos unha mínima absoluta de 0° en Xaneiro e unha máxima absoluta que supera os 30° durante o verán. Ademais, a diferenza entre a máxima absoluta (24°) e a mínima (3,7°), amosan unha grande amplitude térmica, sendo unha das máis altas do Estado. Isto último ven provocado pola acumulación de masas de aire que antes se mencionaron.

No tocante ás **precipitacións**, estas, concéntranse no inverno (38%), seguido do outono (27%) e primavera (26%), namentras que o verán sofre un déficit hídrico intensificado pola evapotranspiración.²

---

² Concello de Ourense: turismo, Clima e Xeografía:

http://www.ourense.es/portalOurense/fdes_d4_v1.jsp?codResi=1&codMenu=54&codMenuSegundoNivel=77&codMenuPrimerNivel=3&language=es

Nembargantes, analizando as **temperaturas medias** estacionais rexistradas en Ourense nos derradeiros anos³ e as observacións mensuais realizadas para manter a vixianza sobre o clima e como afecta o “Efecto invernadoiro” ao mesmo, observamos que, a nivel de todo Galicia, as precipitacións rexistradas neste Outono, superaron amplamente os valores normais do que soe acontecer neste tempo. Tamén se observou que as temperaturas medias estiveron na maior parte do noso país, por riba das habituais nesta época do ano. Tendo en conta, así mesmo, as análises realizadas ao longo dos derradeiros 40 anos a nivel da nosa Comunidade, obsérvase claramente un suba da temperatura media, incrementándose exponencialmente a partires da década do 70, resultando unha suba de 0,36° por cada dez anos e en canto ás precipitacións, prevese e xa se observa claramente, un descenso significativo en Febreiro e un aumento significativo nos valores medios mensuais de Outubro o que parece indicar a un certo cambio na distribución da choiva ao longo do ano, se ben o efecto non é suficientemente forte como para repercutir significativamente no total estacional, si que son resultados contundentes na análise de extremos de recipitación: aumentan claramente os episodios de choiva intensa en Outono e diminúen na Primavera, o que **afecta claramente aos cultivos e tipos de cultivo**. Ademais, constátase unha diminución nos periodos de retorno dos eventos extremos de precipitación.

Con carácter xeral, o incremento da concentración de gases invernadoiro na atmósfera pode afectar ás producións agrarias de dous modos fundamentais: En primeiro lugar, de maneira directa, xa que a maior concentración de dióxido de carbono na atmósfera, maior pode chegar a ser a eficiencia das plantas no uso da radicación solar, da auga e dos nutrientes pero isto pode provocar e provoca que haxa un efecto indirecto xa que os cambios experimentados polas condicións climáticas, poden alterar significativamente os tipos de cultivos e converter en aptas terras que non o eran pra un tipo de cultivo e ao contrario. Por outra parte, tamén é previsible un incremento na radiación ultravioleta que chegará aos cultivos como consecuencia da redución da concentración de ozono, se ben a maior parte dos cultivos europeos ofrecen certa resistencia a esta situación, o incremento da concentración de ozono nas capas máis baixas da atmósfera, pode producir unha diminución da eficiencia dos cultivos que anule o avance do que falabamos ao referirnos ao CO2.

³ Axencia Española de METereoloxía: <http://www.aemet.es/documentos/es/conocerlas/publicaciones/Atlas-climatologico/Atlas.pdf>

É previsible, segundo o aumento das temperaturas en Europa producirá unha expansión cara ao norte das áreas aptas para o cultivo e reducirá o período de crecemento de determinados cultivos como poden ser os cereais, en cambio, afectará a outros que precisan de climas máis temperados e unha distribución máis axeitada das precipitacións⁴. Se estas afectan ao período previo ás recollidas e, pola contra, hai escaseza durante a primavera, por exemplo, diminúe a produción de certos cultivos.

Analizadas outras comarcas do interior da nosa provincia⁵, tales como a Limia, de clima semellante á Ourense cidade, observamos que as características climáticas ás que imos ter que facer fronte nas vindeiras décadas, poden aumentar sinaladamente, o cultivo de certos produtos aos que, ata o de agora, se lles aumentaba o ciclo de produción de maneira artificial mediante o uso de invernadoiros. Tal é o caso do tomate, por exemplo, que se vería beneficiado do incremento medio das temperaturas medias diarias e da relativa ausencia de xeadas.

Sen embargo, son moitos os estudos que aseguran que en termos xerais espérase unha modificación dos patróns de precipitación e un aumento xeneralizado das temperaturas. En concreto, un incremento de choivas en inverno e outono e unha redución notable en verán, unha menor incidencia de xeadas e un aumento da demanda evaporativa debido ao aumento de calor. Ademais espérase un aumento das anomalías climáticas, concretamente máis episodios de choivas intensas e un incremento progresivo do número de días con altas temperaturas. Estas circunstancias poden acelerar a degradación dos ecosistemas agrícolas, non só polos seus efectos directos sobre os cultivos senón tamén por aumentar a incidencia de procesos erosivos e facilitar a aparición de novas pragas e a perda progresiva de biodiversidade.

---

⁴ Axencia Galega de Desenvolvemento Rural (AGADER)

<http://agader.xunta.es>⁴ "Impactos do cambio climático na agricultura" Amigos da Terra. 2014 http://amigosdaterra.net/info/080513_adt/novas-cambioclimatico/1392-informe-impactos-do-cambio-climatico-na-agricultura
/UserFiles/File/AvaliacionEfectos_Castellano.pdf Páx.10

⁵ "Impactos do cambio climático na agricultura" Amigos da Terra. 2014 http://amigosdaterra.net/info/080513_adt/novas-cambioclimatico/1392-informe-impactos-do-cambio-climatico-na-agricultura

Un dos efectos máis sinalables en todos os casos estudados é a previsible alteración dos calendarios de cultivo. Este é un efecto esperado tanto nas especies cun inicio de tempada marcado polas condicións ambientais, como nas que o devandito inicio depende do produtor, para adaptar o ciclo ao aumento de temperatura. Outras medidas adaptativas baséanse en cambios na xestión do cultivo, e nalgúns casos é factible o cambio das variedades cultivadas por outras mellor adaptadas ás futuras condicións. Tamén se deberá valorar a adopción de métodos de rego máis eficientes. Non só debido ao maior consumo.

de auga por parte do cultivo e a redución de precipitacións, analizados neste estudo, senón pola maior escaseza da auga de rego e o aumento de problemas de calidade.

Por outra banda, cómpre sinalar que , en cultivos tradicionais na nosa área, tal como pode ser o caso da vide, o aumento das temperaturas pode derivar nun aumento da produción pero nunha baixada significativa na calidade do produto obtido como consecuencia da evaporación de elementos volátiles ou a maior erosión eólica do solo.

En calquera caso, e sobre todo no referente ás froitas ou aos cultivos de inverno, o incremento na frecuencia de episodios de calor intenso e a diminución da precipitación e das xeadas pode diminuír a produtividade do cultivo e, agárdase que a incidencia de pragas e enfermidades sexa maior, polo que a adaptabilidade aos cambios vai supor o factor decisivo na pervivencia dos cultivos urbanos en Ourense, en liñas xerais.

1.4 PRINCIPAIS INDICADORES

NOME E DEFINIÇÃO	CANTIDADE OBXECTIVO
Hortas públicas	100%
Hortas activas do banco	100%
Boas prácticas integradas	Tantas coma proxectos específicos
Demandantxs no Banco de hortas	100%
Boas Practicas transferidas	[...]
Feiras celebradas	5
Número de estudantes formados na ULA	[...]
Incremento de produtores locais	[...]
Produtores locais con selo “Come Ourense”	[...]
Incremento de distribuidores e vendedores locais	[...]
Políticas públicas con criterio de KM0 local	[...]
Restauración con criterio de KM0 local	[...]
Iniciativas sen ánimo de lucro ou privadas de KM0 local	[...]

1.5 RESULTADOS DURANTE O PROXECTO E A REDACCIÓN DO PLANO

NOME E DEFINICIÓN	CANTIDADE ATUAL
Hortas públicas	54
Hortas activas do banco	12
Boas prácticas integradas	2
Demandantxs no Banco de hortas	21
Boas Practicas transferidas e recibidas	2
Número de estudantes formados na ULA	0
Incremento de produtores locais	12
Feiras celebradas	3
Produtores locais con selo "Come Ourense"	0
Incremento de distribuidores e vendedores locais	0
Políticas públicas con criterio de KM0 local	2
Restauración con criterio explícito de KM0 local	1
Iniciativas sen ánimo de lucro ou privadas de KM0 local	1

2.1 ANÁLISE DAFO DO CONTEXTO NO QUE SE ENMARCA A CIDADE DE OURENSE

FORTALEZAS Existencia de 2 mercados locais de abastos Existencia do “Rianxo” Abundante número de terreos sen explotar nas áreas rururbanas Conciencia de patrimonio gastrocultural Sector Hostaleiro con demanda de produtos locais Demanda cidadá de produtos locais Continuidade do proxecto por consenso de todos os grupos políticos no GAL	DEBILIDADES Decrecemento e avellentamento poboacional, sobre todo nas zonas rururbanas. Emigración externa xuvenil e migración interna do rural cara ao urbano. Falta de coñecemento do sector por rotura na comunicación interxeracional Falta de entendemento, hándicaps culturais, e fallos de información e comunicación nos procesos de fomento da cesión de terreos entre propietarios e produtores Falla de demanda suficiente de terreos para a súa explotación agrícola
OPORTUNIDADES Presencia futura de políticas de emprendemento e de creación de emprego Continxentes de desempregados con ánimo de reciclaxe sectorial Aumento da oferta de produtos de procedencia local, ecolóxica ou sen pegada de carbono Interiorización da noción de soberanía alimentar en base a criterios de creación de emprego e de emprendemento <u>Nova Praza de abastos (A Ponte) como oportunidade para desenvolver un novo proxecto</u>	AMEAZAS Abandono do uso da terra das áreas rururbanas de Ourense Crecemento exponencial das grandes superficies comerciais e hostaleiras Globalización dos hábitos de consumo (Precociñados, conxelados, fast food, bebidas carbonatadas, refinados e procesados) Xeralización do consumo low-cost por crise Lexislación rexional contraria á soberanía alimentar

2.2. Analise CAME

ESTRATEGIAS OFENSIVAS (FORTALEZAS+OPORTUNIDADES)	ESTRATEGIAS DEFENSIVAS (AMEAZAS+FORTALEZAS)
Promover consensuadamente políticas activas de emprego e emprendemento ligadas ao acceso a terreos sen explotar, mercados municipais Fomentar a sensibilización do kilómetro cero alimentar como potenciador de creación de emprego local e coma patrimonio turístico-cultural Promover a oferta e diversificación de produtos locais e ecolóxicos ante a demanda cidadá e hostaleira	Visibilizar a oferta de terreos sen explotar nas áreas rururbanas dende a administración local Xeración dun Plano estratéxico de agricultura urbana, que afonde na valorización das oportunidades de empregabilidade, a valorización do patrimonio inmaterial ligado á alimentación
SUPERVIVENCIA (AMEAZAS + DEBILIDADES)	REORIENTACIÓN (OPORTUNIDADES+DEBILIDADES)
Visibilizar a oferta de terreos sen explotar nas áreas rururbanas dende a administración local	Marca Comeourense como garantía de calidade e seguridade alimentaria Aparición e aumento dun sector da poboación sensible a novos hábitos de consumo: Grupos de consumo responsable.

3.PLAN DE ACCIÓN LOCAL

3.0 Metodoloxía

A partires dos resultados obtidos dos dous procedementos de análise, tanto o cadro DAFO como o CAME, establécense unah serie de áreas de intervención prioritaria susceptibles de seren receptoras de accións concretas enfocadas á consecucións dos obxectivos iniciais que alimentan e fornecen o presente plan. Tales accións, de cara a garantir a súa viabilidade e leximitimade, estrutúranse a súa vez e baixo unha principio de coherencia en grandes liñas ou rutas de acción a seguir. A análise do contexto transofrmase nunha análise do horizonte de posibilidades.

No volcado destes resultados – a segunda análise- a un documento claro, conciso e pautado que sirva de folla de ruta a medio e longo prazo; o que debe ser un Plan de Acción Local, tanto as áreas como as súas correspondente actuación teñen o seu correlato dentro da estrutura propia do Plan, esto é: Obxectivos Estratéxicos (OE), correlato desas grandes áreas de intervención; Obxectivos Operativos (OO) en tanto que rutas de acción cun fin marcado polas que haberán de transcurrir as diversas actividades (A) chamadas as cumprir cos obxecitvos dos cales dependen e nos que se encadran. Este triple esquema é, pois, á arbore que vertebra e estrutura o Plan, establecida co que fin de asegurar a súa comprensibilidade, validez e aplicación programática.

3.1. Obxectivos prioritarios, estratéxicos e finais do desenvolvemento do PAL

O **Obxectivo Final (OF)** deste Plan de Acción Local para a a soberanía alimentar da cidade de Ourense non pode ser mais que a consecución dun sistema alimentario da cidade o máis sustentable posible, entendida a sustentabilidade dende o triple prisma medioambiental, sociocultural e económico, para a cidade de Ourense.

Insírense aquí conceptos como a soberanía alimentar ou a cadea alimentar eficiente, metas últimas das políticas e accións que aquí recollemos e coas que non só melloramos o noso consumo alimentar, senón que apostamos por un crecemento equitativo. Son conceptos que forma parte do ámbito da innovación e que camiñan xunto doutros como o aforro enerxético, a redución da pegada de carbono e outros gases contaminantes para o ar e o solo e un uso eficiente dos recursos dispoñibles.

Tanto no caso que nos ocupa como noutros de natureza semellante, a innovación aquí reside en considerar o conxunto de políticas desde un enfoque integrado, ascendente, inclusivo e transversal. Supón identificar os problemas e as potencialidades do noso contexto histórico, social, ambiental, territorial, etc; formular plans e promover investimentos prioritarios e o desenvolvemento de políticas publicas e accións sociais e comunitarias. Supón, ademais, obter un mapa claro do sistema alimentario local.

E por iso que, para a consecución do noso OF, e desde a visión de conxunto que aporta unha análise concisa do contexto e punto de partida, establécense catro grandes áreas de intervención ou **Obxectivos Estratéxicos (OE)**, cada un estruturado en **Obxectivos Operativos (OO)** concretos que se desenvolven, á súa vez, en **Accións específicas (A)**, responsables de detallar e clarificar o plan e a execución.. Trátase de puntos susceptibles de seren implementados baixo os principios de coordinación e a interacción, complementándose uns aos outros como eslabóns dunha grande cadea.

Cómpre salientar que a identificación deste catro grandes blocos é coherente co plantexamento feito nun primeiro proxecto piloto, a pequena escala, que, perseguindo a mesma fin, nos permite pór a proba a nosa capacidade de traballo e intervención así como a receptividade da cidadanía ante unha realidade de impacto

local directo como é o sistema de alimentación. A súa vez, este plantexamento segue o esquema de disociación do sistema alimentario en tres realidades (cada unha cos seus obxectivos estratéxicos) co que se está a traballar na Rede europea de cidades por unha alimentación local sustentábel, do que nos somos parte.

Establécense pois como **Obxectivos Estratéxicos:**

- **OE 1 Producción**
- **OE 2 Distribución**
- **OE 3 Adquisición**
- **OE 4 Gobernanza e políticas transversais**

DEVELOPING LOW-CARBON
AND RESSOURCE-EFFICIENT
URBAN FOOD SYSTEMS

Connecting cities
Building successes

OE.1 PRODUCCIÓN

Establecemos que **as políticas públicas locais de produción alimentaria local deben encamiñarse ao incremento estratéxico da produción alimentar propia da cidade**, para así asegurar a resiliencia e sustentabilidade do sistema. Urxe camiñar cara o fomento da actividade agraria local, o que non só dota a cidade de provedores alternativos (e sostibles) de alimento senón que contribúe a humanización dos terreos periurbanos e, con ela, á preservación dos solos, á fertilidade da terra e ao desenvolvemento e conservación da paisaxe, tanto física como humana. Como se verá, ten tamén implicacións de alto valor socioeconómico que no deben ser obviadas.

Observando as análises de contexto entendemos que este obxectivo correlaciónase coa ámbito da de **Ordenación do territorio**, pois é neste campo onde se deberá actuar para cumprir co obxectivo marcado.

Se entendemos este concepto segundo o establecido pola súa Carta Europea⁶ correspondente, e dacordo coa Lei de ordenación do territorio de Galicia⁷ estamos ante unha idea multi e interdisciplinar: unha disciplina científica, unha técnica administrativa e, sobre todo, unha política concibida dende un enfoque global que ten como obxectivo o desenvolvemento equilibrado dos territorios e a organización física do espazo segundo un concepto reitor.

En tanto que o benestar da cidadanía e a súa relación co medio – que ten como principio reito a súa defensa- debe constituír o centro de toda preocupación no relativo á ordenación do territorio, este debe ofrecer un marco e una calidade de vida que aseguren o desenvolvemento humano nun entorno organizado de forma democrática, global, funcional e prospectiva.

A ordenación do territorio – ao fin, base do sistema alimentar- debe ser abordada desde un enfoque:

- *Democrático*; no que se asegure a participación activa da poboación afectada e dos seus representantes sociais e políticos.

---

⁶ Carta Europea de Ordenación do Territorio do 20 de Maio de 1983.

⁷ Lei 10/1995 de 23 de Novembro, de ordenación do territorio de Galicia

- *Global* ; pois require a coordinación e integración das distintas políticas locais sectoriais. Así mesmo, e desde o principio democrático, debe ter en conta a existencia de consciencias cidadás baseadas en valores, cultura e intereses comúns que, ás veces, transcenden ás fronteiras administrativas. Tan importante é a búsqueda do consenso interterritorial como do social.
- *Integral*; pois require da análise e consideración das diferentes tendencias e desenvolvemento dos procesos, fenómenos e actuacións en materia económica, ecolóxica, social, cultural e medioambiental, tendoos moi en conta á hora da súa aplicación.
- *Sostible*; pois esixe unha xestión responsable dos recursos naturais e a protección do medio ambiente. O marco de acción de calquera administración local que se quería chamar responsable esixe o establecemento e promoción de estratexias que permitan reducir ao máximo os conflitos que xorden entre a crecente necesidade de recursos e a esixencia da súa conservación. Debese garantir a protección do marco natural, dos recursos do solo e do subsolo, do aire e da auga, dos recursos enerxéticos e do patrimonio cultural e natural.

Tendo en conta este cádruple enfoque, a ordenación do territorio deberá controlar a implantación, organización e desenvolvemento de complexos urbanos, agrarios, industriais e/ou de servizos, así coma das infraestruturas subsidiarias. Urxe a protección das zonassagrícolas e forestais, sobre todo cando estamos ante zonas rururbanas con altos graos de abandono e necesidade de reordenación. Tal ordenación física do solo debe acompañarse necesariamente dunha política, pois só así acadará obxectivos que resposten ao interés xeral.

Se aplicamos agora este postulado ao contexto da ordenación actual da cidade de Ourense, no relativo ao fomento da agricultura urbana e a soberanía alimentar, atopámonos na necesidade de argumentar a favor dunha nova regulación que actué sobre o chan no termo local, especialmente no anel rururbano. O punto de partida é o da existencia de moitas terras sen uso que foron neutralizadas ao respecto da súa actividade orixinaria, a agrícola:

- Tal cambio obedeceu en moitos casos a un cambio de mans entre produtores agrícolas de diferente nivel e os seus propietarios actuais, froito da expectativa dunha potencial recalificación a parcelas urbanizables no contexto dunha etapa económica na cidade onde a construción xogaba un papel preponderante na actividade económica. O estalido da burbulla inmobiliaria, complementado coa financeira, entre outros factores, na crise económica xeral, deixou estes terreos nun limbo”, no que nen poden orientarse a outros usos económicos (construción) nen están nas mans de potenciais produtores agrícolas.
- No caso das terras que aínda seguen en mans de potenciais produtores, estamos ante unha problemática de crecemento vexetativo negativo, onde non existe un recambio xeracional que poña freo á situación de avellentamento destes produtores. O problema obedece a emigración da mocidade, a falla de percepción do sector primario coma unha oportunidade beneficiosa para a actividade económica neste contexto de economía terciarizada e a estigmatización cultural da pertenza a este sector.

Cremos esta situación, que implica ademais un progresivo decrecemento poboacional das áreas semiurbanas pode ser revertida a través dun correcto desenvolvemento de políticas de xestión da paisaxe. Estamos ante políticas *reactivas* (respostan a unha problemática) mais tamén xeradoras de oportunidades e porén, *proactivas*: a priorización do reasentamento a través da produción agrícola crea alternativas de emprego e fomentan iniciativas empresariais en diferentes niveis e morfoloxías (p.e, cooperativas) e permite desenvolver o autoconsumo complementado con insumos alimentarios as rendas individuais e familiares.

Ademais, como xa establecimos ao principio, a agricultura conleva unha humanización do territorio que actúa de valedora para a conservación e desenvolvemento da paisaxe. No caso de Ourense é especialmente valor o seu poder como ferramenta de prevención de lumes. A protección da paisaxe tamén é coherente co valor desta como atractivo turístico.

Establecido o marco deste OE e o punto de partida recollense aquí obxectivos operativos que se persiguen:

OO1.1 Incremento da superficie de terra adicada a cultivos de produción sostible.

A1.1.1 Creación e mantemento da oferta de hortos municipais: A progresiva posta a disposición de hortas, construídas en chan público, e preparadas para a súa explotación por parte de cidadáns.

A1.1.2 «Caixa de hortas»: Establecese unha ferramenta para a xestión voluntaria da oferta/demanda de terras de cultivo actualmente en desuso entre veciños, arbitrada e asesorada desde o Concello de Ourense a través do departamento do Plan Especial de Reforma Interior (PERI). Existindo por un lado propietarios de terras cun alto potencial de cultivo, mais sen utilizar agora mesmo ou infrautilizadas e, por outro, persoas dispostas a converterse en produtores activos, o Concello fornece a ambas partes un acordo de cesión i explotación agrícola baixo un parámetros de calidade que inclúen, entre outros, o compromiso de cultivo libre de sustancias químicas e a autoxestión dos residuos xerados na propia parcela.

Esta medida está actualmente xa en desenvolvemento.

A1.1.3 Incorporación de potenciais terras de cultivo: Aproveitase o desenvolvemento dun sistema integrado de localización e xestión de terras (OO1.2) para localizar terras susceptibles de entrar a formar parte da Caixa de hortas, establecendo un contacto cos seus propietarios.

OO 1.2 Creación dun sistema integrado de localización e xestión das terras receptoras de usos agrícolas

Calquer estratexia focalizada nun espazo determinado ha comezar por listar ou inventariar, os espazos susceptibles de ser obxecto da mesma. Desenvolverase un mapa de terras operativas ou con potencial para ser parte da estratexia do plan, baseándose nunha BB.DD central que ha cruzar os diferentes bancos de información existentes: Lista de hortos públicos, caixa de hortas, explotacións identificadas, terreos de titularidade local con potencial para a agricultura, etc. Esta base de datos ha ser un documento vivo e facilmente actualizable, tanto directamente como en liña, onde ademais da localización deben compilarse datos cualitativos da mesma para facilitar a súa xestión, en

sentido amplo.

A1.2.1 Creación dun GIS (Sistema de Información Xeográfica) para o desenvolvemento desta base de datos

A1.2.1 Xestión do GIS por parte do Departamento do Plan Especial de Reforma Interior (PERI) do Concello de Ourense

OO1.3 Establecemento de incentivos para a incorporación de produtores ó programa

A1.3.1 Establecemento de bonificacións e/ou exencións fiscais persoais

A1.3.2 Liña municipal de subvencións para a incorporación de mozos e mozas á actividade produtiva agraria do plan.

A1.3.3 Realización de actividades de formación (know-how) vinculadas a este OE

A1.3.4 Realización de actividades de promoción e difusión da A1.1.2 («Caixa de hortas»), tales como vencellar os produtos da Caixa de Hortas coa etiquetaxe da marca Come Ourense.

A1.3.5 Realización de actividades de visibilización i empoderamento das políticas de agricultura urbana nun nivel de city branding.

A1.3.6 Introducción de medidas de economía colaborativa, tales coma un banco de equipamentos propios do Concello e axuda municipal no tocante ao mantemento e seguridade das hortas da Caixa de Hortas.

A1.3.7 Creación dun Banco de Sementes de produtos locais. Desenvolverase en colaboración coa Universidade, un banco de sementes que favoreza a protección e conservación dos produtos propios e tradicionais da cidade, con especial orientación á identificación e fomento do cultivo dos produtos tradicionais de Ourense, dos que non haxa oferta actual.

A1.3.8 Involucrar aos produtores locais de alimentos no Grupo de Apoio Local, para identificar as súas necesidades e interese na creación da marca. Así mesmo, cómpre definir cales son os obstáculos actuais e as vantaxes que afrontan os propios produtores para traer os seus produtos ao mercado.

A1.3.9 Involucrar aos grupos de investigación e departamentos das facultades do eido agroalimentar da Universidade de Vigo (Campus de Ourense) no Grupo de Apoio Local.

Deste xeito ao involucrar á Universidade no proxecto, dotamos ao mesmo de prestixio académico-científico e integramos a súa visión no proceso de certificación da marca.

A1.3.10 Fomento específico da apicultura urbana coma actividade de especial interese dado o seu retorno medioambiental.

OO1.4 Desenvolvemento de medidas para a adecuación física de terreos para o cultivo e conservación da paisaxe.

A1.4.1 Publicidade complementaria ás notificacións de sanción por falla de limpeza de terreos.

A1.4.2 Desenvolver *políticas de prevención e intervención hixiénico-sanitaria* e de limpeza dos perímetros de seguridade nas zonas obxectivo, para o control de pragas e lumes.

OO1.5 Implementación de medidas económicas que axuden ó desenvolvemento do obxectivo estratéxico.

A1.5.1 *Exención temporal do Imposto sobre bens inmobles (IBI)* para terras en propiedade cedidas para produción.

A1.5.2 Incentivos á concentración parcelaria

A1.5.3 Axudas ao emprendemento e/ou creación de emprego nos subsectores de limpeza

A1.4.1 Outro beneficios e/ou exencións fiscais.

A1.4.2 Creación dunha liña de subvencións para a adquisición de ferramentas e outros medios materiais para o cultivo

A1.4.3 Creación dunha liña de crédito blanda para a adquisición de terras de cultivo para a que se incorporen ao plan.

OO1.6 Incorporación do OE como liña estratéxica a priorizar na elaboración e implementación dos Prans de emprego municipais.

OE2 DISTRIBUCIÓN

Establecemos que **as políticas locais orientadas a distribución de alimentos na cidade deben centrarse en xerar circuitos de venda de alimentos curtos.**

Tomando os obxectivo estratéxicos aquí recollidos desde unha perspectiva total (a única posible) a necesaria interrelación duns con outros é un requisito imprescindible para a súa consecución, e neste apartado faise especialmente patente. Acadar o OE3 correspondente á adquisición non é posible sen antes desenvolver un traballo amplo no OE2: non se pode esperar mudar os hábitos de consumo sen dotar á sociedade dos recursos previos. Mais aló, dificilmente se estimulará a produción (OE1) se non se fornece aos agricultores de canles nos que dar saída aos cultivos.

Estimular a xeración e o fornecemento de circuitos curtos de distribución de alimentos non só encaixa cos obxectivos paralelos, senón que ten un valor en sí mesmo. A presenza deles é un valor engadido para os negocios ligados á alimentación, polo que abre un amplo abano de oportunidades para o microempredemento, especialmente entre a mocidade. Partimos da premisa, firmemente adoptada, de que un compromiso coa alimentación sostible (produtos orgánicos, locais e de tempada) proporcionará aos comerciantes retalistas unha vantaxe comparativa en termos de calidade importante, ao non competir soamente en prezo cos alimentos chegados do mercado global.

Non se debe esquecer, ademais, que a economía da cidade aséntase en grande medida no comercio retalista, polo que o seu fornecemento é dunha importancia considerable para a cidade.

Aplicando o ámbito da distribución ao caso ourensán identificamos como elementos singulares **os dous mercados municipais da cidade** (prazas de abastos) e a súa rexeneración un dos principios desafíos ante os que nos atopamos. Esta suporá non só a renovación e mellora do seu ámbito físico (algo no que o Concello xa está a dirixir esforzos, coa recente reforma da praza de Abastos nº2 da Ponte ou accións na praza nº1) senón tamén o apoio á súa actividade económica a través do desenvolvemento de campañas de publicidade e sensibilización.

002.1 Creación da marca *ComeOurense* para identificar os produtos procedentes das terras de cultivo contempladas no OE1.

A2.1.1 Establecemento dos criterios que deberán cumprir os produtos certificados: A batería de criterios será coherente cos principios que subxacen ao plan de acción (incorporando os indicadores de saúde e sustentabilidade), e co establecido nos acordos da Caixa de Hortas (p.e, cultivo libre de fitosanitarios).

O obxectivo fundamental que perseguemos co establecemento da marca é crear unha identidade, colectiva, recoñecible para os produtos alimentares locais, que debe complementarse coas seguintes orientacións:

- Garantir o acceso a alimentos locais, sostibles, saudables e de tempada.
- Visibilizar os produtos locais diferencialmente.
- Informar, de modo transparente, sobre os xeitos de cultivo e distribución dos produtos.
- Valorizar estes produtos, mediante a visibilización do seu retorno socioeconómico á cidade.
- Prover de valor engadido ao turismo gastronómico da cidade.
- Estimular ás pequenas empresas, mantendo un valor engadido para a cidade.
- Reducir impacto ambiental na cadea de produción, distribución e consumo dos alimentos.
- Fomentar á mellora do emprego e oportunidades da súa creación e de emprendemento.

Os criterios sobre a definición do concepto de alimentación propia de Ourense:

- Que o produto sexa categorizado, segundo o seu lugar de cultivo, en base a unha escala de quilómetros ao redor da cidade, polo cal será etiquetado diferencialmente:
  - o <10 km ao redor da cidade.
  - o Entre 20-30 km da cidade
  - o Entre 40-60km da cidade.
  - o Provincial
- Que os recursos necesarios para a obtención do produto baséense na trazabilidade para os produtos derivados, gastronómicos, manufacturados, dos seus ingredientes locais e do seu proceso produtivo no marco xeográfico de referencia.
- Que a produción aconteza de xeito responsable e conforme ás normativas legais e de sostibilidade.
- Referenciar a procedencia, cando for o caso, de produto de agricultura orgánica na etiqueta.
- Discriminar positivamente aos produtores que adican esforzos adicionais para mellorar a natureza e a paisaxe, a conservación e a biodiversidade, recoñecendo estes esforzos, como poden ser os casos de:
- Garantir nos produtos de gandería o benestar animal: Os produtos regulares procedentes de agricultura intensiva non deberan estar autorizados a seren etiquetados. Inda que non se prevén produtos de orixe animal nunha primeira fase, podería ser esixible nos preparados, antes referidos que incorporaran este tipo de produtos.
- Garantir nas froitas e legumes a sustentabilidade do solo e que sexan de tempada, excluindo produtos que proveñan de invernadoiros.

A2.1.2 Deseño e posta en marcha dun sistema de control de calidade e certificación dos produtos coa marca *Come Ourense*.

Nun aspecto máis preciso, no referido á propia certificación dos produtos, recoméndase seguir as seguintes pautas:

- Recoméndase que as normas e regulamentos locais se revisen e adapten para fomentar a etiquetaxe dos produtos locais.
- A certificación ten que ser tomada en base a unha lista de control de criterios e nas visitas aos lugares de produción por parte dun/dunha certificador/a ou “veedor/a”. Sería recomendable establecer unha lista de control dispoñible en liña como método de consulta para que os produtores descubran por sí mesmos se están cualificados para obter a marca.

En orden ao suxeito certificador, independentemente dos roles de colaboración antes referidos, terá que garantirse a independencia da certificación, imputándolla a un terceiro ou terceiros, respecto ao concello e produtores. Conclúese a necesidade de asegurar, deste xeito, unha certificación, especializada, independente, pública ou privada, de carácter oficial e externo que aporte o prestixio desexado para a marca.

A organización e a marca terá o recoñecimento explícito do Concello de Ourense e da cidade, en xeral, das ONG's, cooperativas de consumo ou asociacións que sexan axentes ou actores locais ligados á alimentación.

O Concello deberá facer parte na adquisición dos produtos de alimentación sostible que certifique a marca, sendo aconsellable que o adquirido, represente, alomenos, o 40% do total, tanto nas políticas públicas que o Concello xestione directamente e teñan que ver coa alimentación como aquelas axudas ou externalizacións que o Concello licite ou subvencione

e nas que o servizo teña que adquirir produtos alimentarios. No tocante as adquisicións de produtos por parte dos centros de ensinanza, o obxectivo a acadar é do 60% da adquisición.

Recoméndase a colaboración dos seguintes axentes ligados á alimentación local:

- Cooperativas de produtores, ou que os produtores estean representados colectivamente.
- Cooperativas de consumo presentes na cidade, para a introdución de sistemas de garantía.
- Representantes dos establecementos comerciais do Centro Comercial Aberto.
- Restauradores e gastronomos
- Mercados de abastos: Reforzados coa apertura da praza da Ponte e presenza das galerías comerciais, en especial das do Couto.

Conclúese a necesidade de realizar un mapeo exhaustivo de axentes ligados á alimentación local como ferramenta de traballo.

A2.1.2 Deseño dunha imaxe recoñecible (logo) e sistema de etiquetaxe de produtos.

002.3 Adecuación urbanística do ámbito do *rianxo*, entendendo por este o espazo de venda ao aire libre nas prazas de abastos destinado de xeito exclusivo á comercialización de produtos vexetais e no que participan na súa maioría pequenos produtores da contorna do municipio vendendo os excedentes da súa explotación. Cómpre sinalar que é unha práctica de valor entográfico, propia da cidade, e que cómpre preservar tamén desde un punto de vista de paisaxe humana e usos.

002.4 Establecemento dunha feira periódica e itinerante para a exhibición, promoción e venda de produtos locais de alimentación, especialmente orientado aos produtos baixo a marca *ComeOurense*⁸.

Son elementos definitorios desta feira:

- Temporalidade. Un sábado ao mes en horario de mañá, establecendo 4 datas xa pechadas:
  - I. 28 de Marzo de 2015 (Praza Maior). Celebrada.
  - II. 25 de Abril no Parque da Ponte (Paseo do Miño). Celebrada.
  - III. 23 de Maio na Rúa Salvador Dalí (Barrio do Couto).
  - IV. 6 de Xuño (Praza Maior, de novo).
- Localización. Cada mes localízase nun barrio diferente da cidade, alternando coa Praza Maior, por mor dunha maior visibilidade nos inicios desta actividade.

A pesares de considerarmos o aspecto da visibilización da feira, hai que ter en conta a opinión do público que, unha vez asentada a feira en vindeiras convocatorias, se deba establecer nun único lugar de referencia que fose máis doado de localizar para garantir a asistencia (ata o momento, alta) dos posibles compradorxs e visitantes.

Así mesmo, por parte dos asistentes, suxírese a planificación de feiras periódicas máis aló das datas programadas ata este intre , incluíndo o verán.

---

⁸ Ver Anexo Feira: Normas de adhesión e participación, formuláριο de solicitude e acordo de participación e Cartaz

-
- Criterios básicos para a admisión de postos. .Todos os postos deben ser de alimentación, e prefentemente, mais non exclusivamente, de produtos ecolóxicos. Por orde de prioridade:
  - I. Postos de produtores/as de venda directa (Enténdese por venda directa aqueles postos que venden até un 60%, aproximadamente, de produtos elaborados pola persoa / entidade que atende o posto) do Concello de Ourense.
  - II. Postos de produtores/as de venda directa de concellos limítrofes co Concello de Ourense.
  - III. Postos de produtores/as do Concello de Ourense.
  - IV. Postos de produtores/as de concellos limítrofes co Concello de Ourense.

No tocante aos produtos ofertados nas feiras celebradas ate o momento, destaca a presenza de oferta de produto elaborado a partires de produto local, xunto a unha menor presenza de produto primario, fresco e de temapada, que se prevé vaia aumentando a súa presenza unha vez asentada a marca Come Ourense.

- Tipoloxia dos postos: Estableceranse uns requisitos mínimos comúns a todos os postos de forma a garantir unha coherencia estetica a feira. Exemplo: carpas estilo haima, de tamaño estandar 3x3 m2, preferentemente de cor branca. Cada posto disporá dun cartel identificador entregado pola organizacion que incluire nome, numero de posto, lugar de producion e tipo de produto a venda. Tanto a carpa como calquera outro elemento do posto, son responsabilidade da persoa ou empresa solicitante, así como a súa montaxe e desmontaxe.

Obsérvase heteroxeneidade na tipoloxía dos postos escollidos para as feiras xa celebradas, debido a razóns de índole económica.

- Solicitud de participación: Debe entregarse o formulario de solicitude até 15 días antes de cada feira vía email (feira@comeourense.org), cubríndoo online (<http://qr.net/Feira>), vía telefónica (Tlf. 694474166 de 9 a 14h, luns a venres) ou en persoa no stand de Come Ourense na feira anterior á que se solicita asistir.
- Numero de postos: Establécese un mínimo orientador de 8 postos e un máximo de 22 por feira.

Nas dúas primeiras convocatorias (Praza Maior e Barrio da Ponte) houbo unha presenza media de 15 participantes; dos cales, a maior parte repetiu a súa presenza e xa se teñen anotado para a vindeira convocatoria de Xuño (Barrio do Couto).

Á parte dos postos de venda, na feira sitúase un stand multiuso de 36m² para a difusión do programa Come Ourense.

- Tarefas atribuídas aos organizadores (MaOs):
  - I. Creación dos documentos que regulamenten as feiras: Normas de adhesión e participación, Acordo de participación, Mapa de situación dos postos, etc.
  - II. Creación de material para reunións co tecidos asociativo e produtivo locais: presentación da feira, folleto descritivo, follas de solicitude de posto para distribuír, etc.
  - III. Creación dun stand estilo corner de 36m² para a promoción do proxecto Come Ourense.
  - IV. Presentacións e reunións con persoas usuarias das hortas públicas e cos tecidos asociativo e produtivo do Concello de Ourense.
  - V. Asistencia na redacción do PAL.
  - VI. Coordinación e facilitación de actividades nas feiras.

- VII. Xestión solicitudes de postos: recollida e selección das solicitudes (vía internet, telefónica e presencial en cada mercado para o seguinte), comunicación cos postos aprobando /negando a solicitude.
- VIII. Solución incidencias e dúbidas entidades e persoas involucradas ou interesadas: soporte telefónico e vía internet todos os días, soporte presencial durante as feiras.
- IX. Presenza e asistencia durante o desenvolvemento da feira.
- X. Creación dunha memoria do desenvolvemento de cada feira: resumo de participación, fotografías da feira, incidencias, etc.

002.5 Apoio á creación e ao desenvolvemento de Cooperativas de Consumo (Co-ops): Este tipo de axentes son considerados estratéxicos non só na promoción deste tipo de consumo (OE) senón como consumidores directos en sí mesmos.

Neste senso, o concello facilitará espazos municipais para o encontro dos grupos de consumo e a súa actividade.

A cambio pódese pedir ao grupo a súa participación nas feiras mensuais ou en actividades de sensibilización para a difusión dun modelo tan beneficioso para todo o sistema alimentar local.

002.6 Compromiso e apoio á práctica do *rianxo* fronte a nova regulación autonómica⁹, que esixe, entre outros, medidas de etiquetaxe mínimo para os produtos e rexistro oficial dos produtores.

Este OO vertebrarase a través do Grupo de Acción Local (OO4.1), quen, independentemente da petición dun status ou condicións adaptadas a esta práctica tradicional, deberá pedir unha moratoria para a información e publicidade desta nova regulamentación e unha moratoria na súa aplicación.

⁹ DECRETO 125/2014, do 4 de setembro, polo que se regula en Galicia a venda directa dos produtos primarios desde as explotacións á persoa consumidora final. DOG Núm. 186 Martes, 30 de setembro de 2014 Páx. 42664

A nova lexislación galega, na súa relación coa soberanía alimentar, fai que reorientaremos este troco regulativo e o convirtamos nunha potencialidade se desenvolvemos unha estratexia común de acción baseada no consenso:

A postura común deste GAL de apoio á soberanía alimentar na cidade de Ourense é a de acadar a concesión dun período de moratoria dun ano para os produtores/vendedores/distribuidores ligados/as ao comercio minorista, Rianxo e Praza de Abastos; coa fin de que adecúen os seus produtos de venda directa e excedentes agroalimentares á presente normativa no tocante á etiquetaxe, presentación e publicidade dos mesmos. Así mesmo, o novo Decreto da Xunta¹⁰ afecta á inscrición das explotacións de venda directa polo que tamén debemos conseguir que se conceda un período de moratoria dun ano para que se efectúe o rexistro e inscrición das explotacións acollidas ao réxime de venda directa na sección de nova creación (SEVEDI) dentro do Reaga.

Deste xeito, convertemos unha debilidade do sector e unha ameaza extrínseca nunha potencialidade, posto que este período de moratoria, permitiranos achegarnos aos produtores e coñecer de primeira man a natureza das explotacións ligadas ao mercado.

Por outra banda, debemos converter en factor de oportunidade este desenvolvemento normativo se somos capaces de acadar financiamento que permita, como administración local, levar a cabo políticas de información, comunicación e publicidade sobre as normas de novo cumprimento e tamén se levamos a cabo políticas de formación non regulada aos afectados/as polo novo regulamento relativo á venda directa de produtos primarios.

Así mesmo, podemos aproveitar a potencialidade da reforma para darlle pulo á marca “Come Ourense”, incorporando a etiquetaxe da marca aos produtos con orixe no banco de hortas do proxecto e aos produtos que respeten o compromiso de produción local de km 0 (identificación das caixas dos produtos en concordancia coas políticas de soberanía alimentar de acordo co novo regulamento autonómico)

¹⁰ O Decreto 125/2014, de 4 de Setembro, polo que se regula en Galicia a venda directa dos produtos primarios dende as explotacións ao consumidor final

002.7 Axudas económicas para a consecución do obxectivo estratéxico

A2.7.1 Bonificacións e/ou exencións fiscais

A2.7.2 Creación dunha liña de subvencións para a creación de empresas de distribución e de venda o maior e o miúdo dos produtos coa marca *ComeOurense*.

A2.7.3 Establecemento unha convocatoria anual de bolsas de alimentos para os estudantes universitarios da cidade, co fin de que puidesen mercar produtos frescos de tempada neste tipo de venda polo miúdo.

A2.7.4 Axudas para a creación de emprego dos negocios minoristas existentes, con prioridade para a mocidade.

A2.7.5. Axudas aos mercados municipais para o establecemento de novos negocios sempre baixo os criterios da marca Come Ourense

A.2.7.6. Estímulos/axudas para a transferencia xeracional dos negocios minoristas existentes.

002.8 Sensibilización e apoio aos circuitos curtos de venda

A2.8.1 Sensibilización aos establecementos hostaleiros de restauración sobre á soberanía alimentar local.

A.2.8.2 Apoio á publicidade feita polos mesmos cando seña ligada á soberanía alimentar local.

A2.8.3 Sensibilización aos establecementos comerciais sobre á soberanía alimentar local.

A.2.8.4 Apoio á publicidade feita polos mesmos cando seña ligada á soberanía alimentar local.

A2.8.5 Desenvolvemento de campañas de promoción, sensibilización e dinamización dos mercados municipais da cidade, facendo especial fincapé no *rianxo*.

002.9 Incorporación do OE como liña estratéxica a priorizar na elaboración e implementación dos Planos de emprego municipais: No deseño de futuros plans de emprego o apoio á creación de postos de traballo neste sector deberá ser integrado como criterio base.

002.10 Valorar a especialización do Mercado Municipal da Ponte en alimentación sustentable: Esta discriminación positiva aumentaría significativamente a oferta de produto de orixe local nos circuitos de venda da cidade, respaldando a produción local e incentivando o aumento da produción.

OE3 ADQUISICIÓN

O **fomento do consumo de produtos locais ou KMO** require dun **cambio nos hábitos de consumo**, orientándoos cara a unha dieta sá e consciente do impacto que pode ter a compra de alimentos no ambiente e no tecido produtivo local. Para transformar un hábito social é preciso facer didáctica, apostando por dar a coñecer os distintos pasos e procesos da cadea de alimentación, incluíndo elementos do día a día como son o coñecemento das tempadas de consumo, os valores nutricionais ou as técnicas de cociña, así como a súa incidencia na saúde das persoas. Só a través da divulgación é posible traballar na sensibilización da cidadanía ourensá sobre a cadea alimentaria e a dieta, promocionando os beneficios do consumo de produtos locais, frescos e de tempada

Con este obxectivo, contemplamos aquí un amplo abano de iniciativas, non só actividades integradas dentro dunha política local sectorial en desenvolvemento, senón tamén outras promovidas e/ou acompañadas por/dende outras organizacións e entidades privadas, cooperativas ou organizacións veciñais e socioculturais, entre outras, nos campos do comercio, a hostalería, o desenvolvemento rural ou rururbano, ou o turismo, en sentido amplo. Vemos con especial interese tamén **as accións de información e concienciación** que se poden levar a cabo dende a iniciativa cidadá, máis consciente da necesidade de que a soberanía alimentar sexa un eixo transversal a todas as accións públicas levadas a cabo, sexa cal for o seu sector ou obxectivo.

Así, por exemplo, é imprescindible o traballo dos **grupos de consumo locais**, e a **investigación formal ou non formal**, entre outros actores comprometidos con reverter a situación actual de consumo alimentar antiecolóxico, globalizado, industrializado, ineficiente e insostible.

O coñecemento xerado debe ser dirixido á cidadanía de xeito horizontal e pondo especial atención á pirámide de idades da sociedade. Neste sentido, priorizaráanse actuación dirixidas a dous grupos:

- Maiores, xa que a realidade demográfica en Ourense vén marcada de xeito significativo por un pronunciado proceso de envellecemento. Estas actividades poden formar parte dun obxectivo máis amplo como é o do fomento do **envellecemento activo e saudábel**.
- Infancia e mocidade, partindo do feito de que calquer cambio nos hábitos sociais é, por definición, un proxecto a longo prazo. Programar de xeito directo a este sector da poboación ten o valor engadido de crear ou reformar aos consumidores do futuro. Ademais consideramos que os cativos, moito máis permeables por atoparse nunha etapa de aprendizaxe, actúan en moitas ocasións de *educadores* nos seus fogares, ante os seus pais ou tutores.

Capítulo aparte merece aquí **o rol da Administración local**, que, desde o momento que quere facer gala dun compromiso claro co OE3 e camiñar cara a súa consecución, haberá de actuar como primeiro exemplo e referente ante a cidadanía, incorporando os principios que postula a súa actividade cotiá. A propia administración local debe ser primeiro chanzo e exemplo para toda a comunidade social da cidade, e coma administración territorial mais próxima debe ter un papel preponderante neste xiro cara o uso dun sistema alimentar local na medida das nosas posibilidades

003.1 Creación da Unidade Local de Alimentación (ULA)

Dentro das políticas locais orientadas á sensibilización e fomento da cultura do consumo de alimentos, é estratéxico establecer unha Unidade Local de Alimentación, que actúe como unha plataforma de servizos ligados á alimentación sostible, en colaboración coa Facultade de Ciencias (grado de Ciencia e Tecnoloxía dos Alimentos, grado de Ciencias Ambientais) do Campus de Ourense da Universidade de Vigo. Estaría localizada na nosa Praza de Abastos central, financiada polo Concello, entre outros axentes relacionados coa alimentación e xestionada pola Universidade mesma.

A ULA terá como obxectivo o desenvolvemento da investigación multidisciplinar sobre alimentación local sustentable, ademais de organizar, coordinar e desenvolver actividades de concienciación e difusión entre os vendedores, compradores, cidadáns e turistas sobre os nosos produtos alimentarios, facendo especial fincapé no coñecemento e divulgación da marca *ComeOurense*

O persoal pode estar conformado por estudantes das diferentes facultades ligadas á alimentación local (non limitándose so ao alumnado de Ciencias senón incorporado estudantado de Historia, Empresariais, etc.).

Por outra banda, dende o Panel de Expertxs, antes referenciado, recoméndase a visibilización do proxecto da Marca Come Ourense a través da procura do prestixio, por exemplo, a través de medidas coma a **investigación no eido das sementes** ou dos produtos ou variedades de orixe local (pemento de Seixalvo) tal coma se fixo noutros lugares de Galiza, seguindo experiencias coma a dos bancos de xermoplasma/ Banco hortícola, a Misión Biolóxica de Galicia, en orde a sumarse ao movemento da agricultura urbana a través da protección do propio patrimonio biolóxico e natural en clave local.

Estudar, coma “boa práctica o proxecto “Who feeds Bristol”, baseado na experiencia desta cidade, de catro anos, e coma se trasladou a Amersfoort en 3 meses, onde un grupo de estudantes fixo unha investigación sobre a oferta e a demanda dos produtos alimentarios locais na cidade holandesa e os seus arredores.

É de especial interese, definir, acotar e analizar a demanda de produtos locais existente na nosa cidade.

003.2 Campaña de sensibilización cidadá para promover o consumo do produto coa marca *ComeOurense*.

A3.2.1 Creación dunha sección específica *ComeOurense* nos concursos de tapas, na feira *Xantar* e noutros eventos gastronómicos locais.

A3.2.2 Campañas de sensibilización e divulgación nos centros de ensino de diferentes niveis: Primaria, Secundaria, ensino universitario, etc.

A3.2.3 Campañas de sensibilización sobre o consumo dirixida aos comercios

A3.2.4 Campañas de sensibilización sobre o consumo dirixida aos establecementos hosteleiros.

A3.2.5 Organización e promoción de actividades lúdico-culturais e/ou de aprendizaxe non formal, ligadas aos contidos de interese para o OE.

Estes serán dirixidos á cidadanía en xeral, despois aos novos produtores, derivados do parque de hortas resultante do proxecto; para formalos no valor da venda de excedentes, aos potenciais consumidores, nas asociacións veciñais, para concienciarlos da existencia deses excedentes e do seu valor engadido como produto local, e, incluso, non se desbota a necesidade de incluír nesta formación ao propio corpo técnico do Concello.

A3.2.6 Involucrar á prensa local e desenvolver dentro da comunicación e marketing da cidade un espazo adicado á marca para promocionar a certificación dos seus primeiros produtos e produtores de alimentos etiquetados.

OO3.3 Desenvolvemento de campañas e accións a prol da alimentación local e sostible dirixidas á infancia.

A3.3.1. Creación e promoción de unidades didácticas vinculadas aos contidos de interese para o OE

A3.3.2 Desenvolvemento da actividade *Almorzos Saudábeis*¹¹ incorporando os contidos de interese para o OE

---

¹¹ Esta actividade vai dirixida aos escolares coa finalidade de cubrir as carencias do **almorzo** e potenciar, ao mesmo tempo, unha alimentación sa, equilibrada e hábitos saudables e hixiénicos que redunden na sociedade. O almorzo servido no propio comedor do centro, irá precedido dunha charla impartida por la especialista en nutrición, dun vídeo de debuxos animados sobre o que lles acontece aos nenos/as que non toman o almorzo. <http://www.educacionourense.com>

A3.3.3 Desenvolvemento da actividade *Horta Interxeracional* incorporando os contidos de interese para o OE. Esta actividade vai dirixida a escolares de Educación Primaria coa colaboración de persoas maiores na Horta Educativa Interxeneracional situada no Parque da Vida, no barrio de Mariñamansa. Alí aprenderán da súa experiencia, coñecerán as tarefas que realizan e cultivarán os seus produtos practicando nas súas propias hortas onde o que cultiven será para o seu aproveitamento.

A3.3.4 Desenvolvemento da actividade *Obradoiro Merendas* dirixido a nenos e nenas da Ensino Infantil e ANPAS. Ademais dunha charla impartida por un nutricionista inclúe unha visita á Horta Educativa.

A3.3.5 Desenvolvemento da actividade *Obradoiro de cociña de merendas* dirixido a estudantes de ESO e Bacharelato.

003.4 Desenvolvemento de campañas e accións a prol da alimentación local e sostible dirixidas aos maiores

A3.4.1 Organización e promoción de actividades lúdico-culturais e/ou de aprendizaxe non formal, ligadas aos contidos de interese para o OE especialmente adaptadas a este grupo de poboación.

A3.4.2 Desenvolvemento da actividade *Horta Interxeracional – Maiores* incorporando os contidos de interese para o OE

A3.4.3 Actualización e divulgación da *Guía para un envellecemento activo*¹² elaborada pola Concellería de Benestar e Servizos Sociais do Concello de Ourense.

¹² http://www.ourense.es/portalOurense/RecursosWeb/DOCUMENTOS/1/0_4966_4.pdf

OO3.5 Promoción do uso dos produtos coa marca *ComeOurense* nas actividades e prestacións de servizos do Concello: O concello deberá garantir, na medida do posible, que nas súas actividades nas que se usen produtos alimentarios, se maximice, na medida do posible, a presenza dos auspiciados baixo o certificado Come Ourense, mui especialmente na licitación e na externalización de servizos. A equipa redactora deste plan considera de especial urxencia incorporar estes criterios nas áreas de servizos sociais e benestar, educación e turismo.

A3.5.1 Introducción de alimentos locais ecolóxicos nos subministros dos comedores escolares públicos. Deberanse introducir criterios que favorezan a soberanía alimentar na elaboración das condicións das subvencións adicadas a financiar a compra de alimentos por parte dos comedores escolares.

Ao non ter o concello competencias sobre a elección dos suministradores dos comedores escolares, por ser esta responsabilidade, na súa maioría, das ANPAS, deberá dende a elaboración das axudas a éstes da Concellaría de Educación.

Unha selección baseada en criterios locais, ambientais e sociais non só reducirá o circuito de distribución (cumprindo co establecido no OE2) senón que cumprirá os obxectivos de sensibilización da infancia e, indirectamente, das nais e pais.

No tocante ás axudas pódense aplicar, no tocante aos criterios de valoración das propostas, os xa desenvolvidos noutras boas prácticas implementadas por administracións locais. Estas medidas ampáranse no marco normativo de correspondente aplicación; da lei de contratos públicos¹³, e as que a modifican e desenvolven¹⁴.

Nelas, ante unha licitación, a Administración non está obrigada a aceptar a oferta co mellor prezo, senón a máis favorable para o interese público¹⁵.

---

¹³ Lei 30/2007 do 30 de outubro de Contratos do Sector Público; o Real Decreto Legislativo 3/2011, de 14 de Novembro

¹⁴ Lei 14/2013, do 26 de Decembro, de racionalización do sector público autonómico e o Decreto 262/2001, do 20 de Setembro, polo que se refunde a normativa reguladora do Rexistro Xeral de Contratistas, así como demais normativa de aplicación autonómica e local

Así mesmo a lei¹⁶ tamén contempla varios aspectos en relación á inclusión de cláusulas sociais e mercados protexidos¹⁷, e na súa redacción incorporanse os criterios establecidos na regulación comunitaria¹⁸ que contempla a posibilidade de incluír diferentes tipos de cláusulas sociais na contratación do sector público: as chamadas *de inclusividade laboral*, as *de calidade nas condicións laborais*, as *de carácter medioambiental e sustentabilidade* (emisións, ecoprodutos, enerxías renovables, etc) e, por último, tamén as *de xestión ética* (transparencia, certificacións, cooperación, etc).

De todas elas só as medioambientais teñen cobertura explícita tanto a través dos criterios de valoración¹⁹, como das condicións de execución dos contratos²⁰, polo que á hora de establecer os criterios, e tendo en conta a lexislación e as cláusulas que contempla, teránse en conta dous aspectos diferentes:

- Técnicos: Subministro, cantidade, introdución dos produtos nos menús diarios: Melloras da alimentación do estudiantado mediante a introdución de criterios de soberanía alimentar, i, en concreto, dos produtos establecidos baixo a marca Come Ourense
- De valoración socioeconómica: Impacto no mercado laboral e de emprendemento xuvenil e social, a orixe da explotación, a cantidade de intermediarios, o grao de cooperación social, o grao de inclusión socio-laboral, etc.

A3.5.2 Outras medidas de contido xurídico-administrativo

A3.5.3 Outras medidas de contido económico

---

15 tal como recoñeceu o Tribunal Constitucional na súa Sentencia de 23 de Maio de 1997, reforzada posteriormente polo propio tribuna

16 Lei de Contratos do Sector Público 30/2007

17 Artigo 49 Prohibicións á contratación (Prohibición de contratar por infracción da lexislación laboral en materia de discapacidade, das normas seguridade e saúde no traballo, ...) tamén o Artigo 101 Regras establecemento prescricións técnicas, o Artigo 102 Condicións especiais de execucións do contrato, o Artigo 103 Información sobre as obrigas relativas á fiscalidade, protección do medio ambiente, emprego e condicións laborais, o Artigo 134 Criterios valoración de ofertas e a Disposición adicional 5ª, sobre limitacións para contratar con ET así coma a Disposición adicional 6ª, Contratación con empresas que teñan na súa plantilla persoas con discapacidade ou en situación de exclusión social e con entidades sen ánimo de lucro e criterios preferencia en caso de desempate e a Disposición adicional 7ª, contratos reservados

18 Directiva comunitaria 2004/18/CE

19 artigo 134

20 artigo 102

003.6 Axudas económicas para a consecución do obxectivo estratéxico.

A3.6.1 Establecemento de bonificacións e/ou exencións fiscais.

A3.6.2 Creación dunha liña de subvencións para a creación de cooperativas de consumo coletivo ou compartido dos produtos coa marca *ComeOurense*.

A3.6.3 Creación dunha liña de crédito blanda para a creación de cooperativas de consumo coletivo ou compartido dos produtos coa marca *ComeOurense*.

DEVELOPING LOW-CARBON
AND RESSOURCE-EFFICIENT
URBAN FOOD SYSTEMS

Connecting cities
Building successes

OE4 GOBERNANZA E POLÍTICAS TRANSVERSAIS

Entre os obxectivos horizontais das políticas de soberanía alimentar local han de estar presentes as tres vertentes da sustentabilidade: medioambiental, social e económica.

A súa implementación descansa nun ámbito amplo que dimos en identificar como o da Gobernanza e que subxace a todas as actuacións aquí recollidas, tanto neste OE coma nos 3 anteriores. É un marco previo a calquer actuación, especialmente no caso da administración pública, polo que nos deteremos a identificalo e debuxalo en tanto que parte sustancial deste OE.

A boa gobernanza promove a equidade, a igualdade, a participación, o pluralismo, a transparencia, a responsabilidade e a legalidade de modo que sexa efectiva, eficiente e duradeira, no funcionamento das administracións. Como concepto aillado, define o proceso de toma de decisións, independentemente da súa implementación posterior.

O termo é aplicable a calquer contexto e nivel, sendo o local só un deles. En calquera caso, ten coma condición *sine qua non* a inclusión dos actores implicados, sexan formais ou informais. Considera tamén ata que punto están implicados na toma de decisións e na implementación das mesmas, así coma nas estruturas formais e informais, que se prepararon para poder implementar as decisións. A participación de todos baixo os principios de organización e información sobrepasa o nivel da democracia representativa para achegarnos ao de democracia participativa.

No caso da gobernanza aplicada ao sistema alimentar e no nivel local a administración municipal é só un dos moitos actos implicados; inclúense aquí diferentes procesos e eidos da política sectorial a diferentes niveis, tamén provincial, autonómico, estatal e europeo. Ademais, inclúe non só as estruturas formais e gubernamentais, senón tamén a todos os actores con intereses no proceso de toma de decisións.

Existen diferentes vías de participación, ben directa ou indirecta, a través de intermediarios, institucións ou representantes lexítimos, en todo caso, sempre implica a participación da sociedade civil organizada. A inclusión dos actores interesados tamén se acada a través da transparencia; facer a información dispoñible para calquera persoa, asociación ou grupo de interese que se vexan afectados polas decisións e a súa implementación, e que o esté de xeito doadamente comprensible e non sesgada. No seu grado máis alto pode acadar a integración das forzas de oposición á equipa de goberno local nas diferentes fases de deseño e execución das políticas, garantindo non só a transparencia dos mecanismos de goberno local, senón tamén un maior consenso.

A boa gobernanza precisa, así mesmo, de que o seu marco legal sexa xusto e inclusivo, así coma transversal. Require que as institucións e os sistemas sirvan a todos os grupos de interese dentro dun marco de tempo razoable e previamente determinados, mediante datas de consecución de obxectivos e resultados agardados.

A pluralidade e multitude de actores requires da mediación para acadar consensos amplos que concernan aos maiores intereses do conxunto da comunidade social, así como establecer como se pode chegar á súa realización efectiva.

Tamén require dunha perspectiva ampla e a longo termo sobre as necesidades a cumprir para acadar un desenvolvemento humano sostible e como respostalas. Isto só é posible desde a comprensión mutua e o coñecemento da historia, cultura e contextos sociais dunha sociedade ou comunidade concreta.

Unha cidade con benestar implica asegurarnos de que todos os seus membros se sintan incluídos/incluídas no conxunto social, especialmente os e as máis vulnerables. Para estes últimos/as cómpre garantir as mesmas oportunidades para manter ou mellorar a súa situación de benestar. Unha boa gobernanza, significa que os procedementos e as institucións chegan a resultados que precisa a sociedade ao tempo que o fan utilizando da mellor forma posible os recursos dos que dispoñen. Este

concepto de eficiencia inclúe tamén o uso sostible dos recursos naturais e a protección do medio ambiente.

Como queda recollido, a aposta por unha boa gobernanza contempla elementos sociais, medioambientais i económicos, polo que debe ser tida moi en conta á hora de falarmos dun obxectivo transversal.

Establecido o marco, recollemos aquí os seguinte OO:

OO4.1 Establecemento dun Grupo de Acción Local (GAL) baixo os criterios da boa gobernanza.

Á hora de desenvolver as accións recollidas neste plan de acción atopamos, por unha banda, a necesidade de crear un partenariado vertical entre os distintos actores institucionais, que son os encargados de establecer as orientacións xerais, as normas para a selección e aprobación dos proxectos, as axudas, a xestión dos mesmos, os aportes e corresponsabilidades financeiras así coma as reponsabilidades relativas ao seguimento de todo o proceso. En paralelo, organízase un partenariado horizontal, o denominado Grupo de Apoio Local, no que participan actores públicos locais e privados con intereses concretos no fomento da soberanía alimentar: representantes de entidades públicas locais, asociacións de produtores e comerciantes, cooperativas, grupos de consumo, ONGs, representantes educativos e grupos da sociedade civil. Está liderado desde a propia institución municipal e integra, ademais, a representantes de todos os partidos políticos con representación municipal.

Este órgano constitúese como grupo de actores decisivos na toma de decisións. Coa axuda do equipo técnico designado, ten que preparar un plan estratéxico e de potenciais inverstimentos para a cidade así coma asegurar a transversalidade das medidas levadas a cabo e das decisións tomadas; debe tamén formular un plan de acción específico e operativo para o tempo establecido de funcionamento do programa e supervisar a execución dos proxectos presentados.

Neste marco, o rol da administración local debe ser o primeiro punto de apoio para a cidade, e coma administración territorial mais próxima debe ser o socio estratéxico e o facilitador para calquer actor relacionado (stakeholders) que queira operar no sistema alimentario da cidade e no seu desenvolvemento na medida das posibilidades existentes, mais sen obviar a capacidade de iniciativa e desenvolvemento de actividades dos demais actores, por sí mesmos.

O GAL debe necesariamente incorporar todo o marco de boa gobernanza arriba descrito, tomando en consideración só as opinións dos actores interesados, facendoos partícipes do proceso de toma de decisións e da súa implementación, fomentando a corresponsabilidade.

O GAL deberá desenvolver relacións institucionais con outros estamentos administrativos supraterritoriais e sectoriais, pretendendo ter unha incidencia especial nos eidos regulativo e de gobernanza multinivel, na defensa dos obxectivos deste plan local como política de cidade, no senso de defensa dos intereses locais, económicos, comerciais e sociais da cidade.

Como máximo valedor do presente Plan, o GAL ten a obriga de promover accións integradas, innovadoras e multisectoriais. Estas accións deben estar encamiñadas ao aproveitamento das vantaxes comparativas e as peculiaridades do noso territorio e radio de acción así como fomentar sinerxías e complementariedades entre sectores, como factores positivos para aumentar a nosa capacidade de actuar con eficacia no fomento de políticas e accións de alimentación sostible.

004.2 Realización dun mapeado dos axentes directamente interesados e/ou implicados no sistema de alimentación local.

004.3 Incorporar o criterio de boa gobernanza ao deseño e execución das políticas públicas, accións e medidas recollidas no presente plan, desenvolvendo de mecanismos de transparencia e participación

004.4 Fomentar a presenza do sistema alimentario sostible e soberano nos contidos e programación das novas infraestruturas de coñecemento.

No contexto estatal existen exemplos de Fablabs aplicados ao campo que nos ocupa, como FaBLab Green Valldaura, adicado á agricultura sostible, que proban como proxectos destas características pode dotar á cidade dun amplo abano de aplicacións, aproveitamento e transferencia de coñecemento, así como de xeración de autoemprego dentro do eido da alimentación sostible.

Débase concretar nun futuro proxectos máis ambiciosos que, a semellanza da rede de FabLabs, xa implantados arredor do mundo, se convirtn en elementos locais de transmisión de coñecemento e de inmersión educativa, co obxectivo de fomentar a autosuficiencia e unha visión integradora do hábitat que nos rodea, como eixo transversal ao desenvolvemento urbano da nosa cidade.

Os cursos e talleres desenvolvidos así coma os proxectos de investigación, deben abarcar holisticamente todos os aspectos do desenvolvemento sostible en relación co noso propio entorno, comprendendo os ciclos naturais dos medio ambiente, a xestión sostible dos recursos, dos bosques ou áreas naturais que nos rodean e dos residuos, a colleita de acordo cos principios da soberanía alimentar e co aproveitamento eficiente dos recursos naturais e dos tempos estacionais (permacultura, eficiencia hídrica, etc) mediante unha aprendizaxe baseada en aprender namentras se fai e cos métodos de produción e fabricación máis avanzados.

Así mesmo, no ámbito da xestión alimentaria, debemos enfocar as actividades e talleres a ter en conta todo o ciclo alimentario, dende a produción, como mencionamos anteriormente, ata o consumo, desenvolvendo actividades formativas de gastronomía e cociña bio seguindo os principios da soberanía alimentar e, posteriormente, pechando este ciclo mediante a formación na produción de enerxía ou novos nutrientes para a terra, podendo ser acompañados de labores de

investigación en produción alimentaria a pequena ou grande escala.

O4.5 Incorporar medidas a prol da sustentabilidade ambiental no escenario de desenvolvemento do plan

A4.5.1. Accións dirixidas á redución dos residuos derivados da alimentación. Formación en redución do despilfarro alimentario, compostaxe, reciclaxe.

A4.5.2. Accións dirixida a acadar unha maior eficiencia enerxética nos procesos vinculados aos sistema alimentar, tanto na produción, coma na distribución e adquisicións dos alimentos necesarios das unidades de consumo de diferente natureza..

A4.5.2.1 Campañas de sensibilización sobre o aforro de enerxía na conservación dos alimentos dirixidas á fogares, establecementos de venda e hostaleiros.

O4.6 Incorporar medidas a prol da sustentabilidade social no escenario de desenvolvemento do plan

A4.6.1 A batería de medidas recollida ao longo dos OE anteriores ligadas directa ou indirectamente ao emprendemento e a creación de emprego deben priorizar a calidade nas condicións laborais dos mesmos.

A4.6.2. O fomento da autoprodución e o autoconsumo como elemento complementario das rendas do traballo e o fomento e creación de facilidades de acceso a unha alimentación local, orgánica, fresca e de tempada, mediante políticas de promoción e disposición de alimentos de kilómetro 0 nas intervencións sociais, educativas e de ocio, dependentes da administración local.

O4.7 Incorporar medidas a prol da sustentabilidade económica no escenario de desenvolvemento do plan, buscando sinerxias nos partenariados público-privados locais que se orientan total ou en parte a creación e desenvolvemento dun sistema alimentar da cidade

3.3 RESUMO DO LAP MEDIANTE TÁBOAS EXPLICATIVAS

A1.1.2	ACTIVIDADE	CAIXA DE HORTAS	ACTUACIÓN	PRODUCCIÓN										
DESCRICIÓN														
Iniciativa para o empréstito de hortas non usadas, no que a cambio da limpeza do terreo e, no seu caso, unha porcentaxe pactada da produción, o produtor pode explotar a horta cedida por un propietario. O proceso iníciase mediante un acordo temporal privado entre os cidadáns (propietario e produtor), postos en contacto a partir dunha base de datos municipal, e acádase mediante un acordo baseado nun borrador orientativo do acordo facilitado polo Concello, que tamén axuda ás partes na redacción dun acordo consensuado. Complementariamente se desenvolven presentacións da iniciativa nas AA.VV e actividades e soportes de información e comunicación orientada ás anteriores, entre os que cabe salientar a sinalización de hortas activadas pola actividade. As zonas ás que se achegou información, son: Seixalbo e Zaín. As seguintes zonas-obxectivo son: Velle e Lonia e Mende.														
ENTIDADE RESPONSABLE COLABORADORAS		Concello de Ourense: Servizo de Rehabilitación, VPP e PERIs. GAL, Concellería de Participación Cidadá, Asociacións de Veciños, Propietarixs e demandantes												
ENTREGABLES														
- Base de datos de ofertantes de terreo e demandantes (sen variacións dende o 26 de Agosto) - Borrador do acordo - Proposta de acordo - Sinalética das hortas produto da caixa														
TEMPORALIZACIÓN														
Datas Propostas		Previsión de execución (en meses)												
Inicio: Xaneiro de 2014		2014	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Fin: -		2015	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
INDICADORES														
Indicador			Valor actual/ a acadar											
Hortas activadas pola caixa			6/144											
Demandantes de hortas			21/144											
Cedentes de hortas			12/144											
Sinalética instalada			2/10											
Barrios rururbáns con hortas activas			3/12											

ORZAMENTO DA ACTIVIDADE 1:

Tipo de Gasto	Concello de Ourense	Outros
Persoal	3.449,28 (En especie- Departamento de Urbanismo)	0
Fabricación da sinalética	2.000,00	0
Publicidade	0 (Integrada en dispositivos xerais do proxecto)	0
TOTAL	5.449,28	0

ESTIMACIÓN DE GASTO

Concepto	Importe Estimado
Xefe de Servicio	3.038,28
Administrativo	411,00
Total	

CONTRATACIÓNS A REALIZAR DPTO. CORRESPONDENTE

- Web con aplicación para rexistro en liña de cedentes e demandantes

TAREFAS PENDENTES DPTO. CORRESPONDENTE

- Mantemento do servizo
- Novas zonas prioritarias: Mende, Velle e Lonia
- Publicidade na exposición do Plan do PERI de Seixalbo

RESULTADOS AGARDADOS

- 144 hortas activadas
- Distribución territorial media obxectivo: 12 hortas por barrio rural (12 barrios)
- 10 hortas sinalizadas, en cantos máis barrios posíbeis (Hoxe hai 2 en Seixalbo e Zain.)

OO 2.4	ACTIVIDADE	FEIRA DE PRODUTOS LOCAIS	ACTUACIÓN	ADQUISICIÓN
DESCRICIÓN				
É unha feira periódica e itinerante para a exhibición, promoción e venda de produtos locais de alimentación, especialmente orientado aos produtos que estarán baixo a marca ComeOurense²¹. A feira é periódica, cunha temporalización regular dun sábado ao mes en horario de mañá, e unha localización de natureza itinerante, cada mes nun barrio diferente da cidade, alternando coa Praza Maior, por mor dunha maior visibilidade nos inicios desta actividade, e que se extenderá aos barrios suburbáns, a medida que se vaia establecendo como evento de referencia para a cidadanía, agardando a súa celebración en Seixalbo para o Outono. Ao respecto dos criterios de participación, os postos deben ser de alimentación, e prefentemente, mais non exclusivamente, de produtos ecolóxicos. Establécense coma prioridades, primeiro, produtores/as de venda directa da cidade, e logo dos concellos limítrofes. Despois deles os produtores/as da cidade e dos concellos limítrofes que non exerzan normalmente a venda directa. O Numero de postos terá un mínimo de 8 e un máximo de 22 por feira, xunto cun, stand de organización, para a divulgación do proxecto Come Ourense				
ENTIDADE RESPONSABLE COLABORADORAS		Concello de Ourense: Concellaría de Medio./MaOs GAL, Concellaría de Comercio		
ENTREGABLES				
▪ Proxecto da Feira ▪ Deseño de stand de organización ▪ Números dos stands dos participantes				

²¹ Ver Anexo Feira: Normas de adhesión e participación, formulario de solicitude e acordo de participación e Cartaz

TEMPORALIZACIÓN													
Datos Propostas	Previsión de execución (en meses)												
Inicio: 28 de Marzo de 2015 (Praza Maior) Celebrada 25 de Abril no Parque da Ponte (Paseo do Miño). Celebrada 23 de Maio na Rúa Salvador Dalí (Couto). 6 de Xuño (Praza Maior, de novo). .....Seguintes datas por definir	2014	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	2015	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
INDICADORES													
Indicador										Valor a acadar			
Feiras/ano (en meses)										2/9 (2015)/12 (2016)			
Vendedores participantes (Previsión de mínimos)										30/72 (2015)/96 (2016)			
Lugares diferentes nos que se realiza (Previsión de mínimos)										2/5			
Media de participantes (produtorxs/vendedorxs) por feira										15/2			
ORZAMENTO DA ACTIVIDADE 1:													
Tipo de Gasto		Concello de Ourense			Outros								
Persoal		0			4.873,10								
Publicidade		0			0								
Outros servizos					0								
TOTAL		0			0								
ESTIMACIÓN DE GASTO													
Concepto										Importe Estimado			
Estudo para a creación e desenvolvemento										2.553,10			
Organización das 4 feiras										2.320,00			
Total										4.873,10			
CONTRATACIÓNS A REALIZAR DPTO. CORRESPONDENTE													
▪ Non hai													
TAREFAS PENDENTES DPTO. CORRESPONDENTE													
▪ Mantemento do evento													
RESULTADOS AGARDADOS													
▪ 198 participacións (2015) (Previsión de máximos)													
▪ 264 participacións (2016) (Previsión de máximos)													
▪ 21 feiras (Previsión de máximos)													

002.1	ACTIVIDADE	CERTIFICACIÓN COME OURENSE	ACTUACIÓN	ADQUISICIÓN										
DESCRICIÓN														
O obxectivo fundamental é o establecemento da marca mediante a creación dunha identidade, colectiva e recoñecible para os produtos alimentares locais; que identifique aos mesmos para o seu acceso, visibilice a produción local de forma diferenciada, informe do xeito de produción, poña en valor o seu retorno socioeconómico para a cidade, dote dun valor engadido ao turismo gastronómico ourensán, que axude ao emprendemento neste eido así coma á creación das oportunidades laborais e, por último, que axude a recompilar datos no tocante á redución de gasto enerxético e a sostibilidade medioambiental. En orde ao ente certificador terá que ser externo, de carácter público ou privado, posuidor dunha certificación oficial, para dotar de prestixio e independencia á marca. Os criterios de certificación categorizarán aos produtos segundo o marco xeográfico de referencia, adecuación ás normativas vixentes no tocante á sustentabilidade e responsabilidade na produción, referencia, no caso de seren produtos de agricultura orgánica; e que aporten recoñecemento explícito dos produtorxs que exerzan un impacto positivo no medio e que garantan a conservación da biodiversidade.														
ENTIDADE RESPONSABLE COLABORADORAS		Concello de Ourense.Concellaría de Medio Ambiente. Grupo de Apoio Local												
ENTREGABLES														
- Mapeo dxs axentes ligados á alimentación local - Logo - Sistema de etiquetaxe de produtos - Criterios de certificación														
TEMPORALIZACIÓN														
Datas Propostas		Previsión de execución (en meses)												
Inicio: Setembro de 2015		2014	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Fin:		2015	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
INDICADORES														
Indicador		Valor a acadar												
Produtores certificados		0												
Produtos certificados/ano		0												
ORZAMENTO DA ACTIVIDADE 1:														
Tipo de Gasto		Concello de Ourense		Outros										
Persoal		0		0										
Publicidade		0		0										
TOTAL		0		0										

ESTIMACIÓN DE GASTO

Concepto	Importe Estimado
Total	

CONTRATACIÓN A REALIZAR DPTO. CORRESPONDENTE

▪

TAREFAS PENDENTES DPTO. CORRESPONDENTE

- Procura da entidade público/privada de carácter externo e oficial para exercer a laboura de certificador

RESULTADOS AGARDADOS

A3.2.1	ACTIVIDADE	“SABORES DE OURENSE”	ACTUACIÓN	ADQUISICIÓN										
DESCRIPCIÓN														
Dentro da habitual campaña de promoción da gastronomía ourensana “Sabores de Ourense” foi creado un premio específico “Come Ourense” á mellor tapa baseada en produtos locais²² Como melloras para a edición de Primavera, estableceuse a necesidade de incorporar en todas as composicións un ingrediente de orixe local.														
ENTIDADE RESPONSABLE COLABORADORAS		Concello de Ourense: Concellaría de Turismo. Concellería de Medio Ambiente, GAL, Asociacións de Comerciantes, Restaurantes												
ENTREGABLES														
- Premio físico (Outono 2014 Portovello – Pincho “Magosto”) - Listado de negocios de restauración participantes : Na web														
TEMPORALIZACIÓN														
Datos Propostas		Previsión de execución (en meses)												
Inicio: 15 de Novembro de 2014		2014	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Fin: -		2015	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
INDICADORES														
Indicador			Valor actual/a acadar											
Establecemento de restauración participantes na categoría			17/50											
ORZAMENTO DA ACTIVIDADE 1:														
Tipo de Gasto		Concello de Ourense		Outros										
Persoal		0		0										
Publicidade		0		0										
TOTAL		0		0										
ESTIMACIÓN DE GASTO														
Concepto			Importe Estimado											
Total														

²² <http://saboresdeourense.turismodeourense.com/outono2014/comete-ourense/>

Portovello

Praza das Mercedes

Magosto

Tosta de segredo de porco celta á brasa, afumado en labra de castiñeiro con prebe de boleto e marmelada de castañas.

Premio Outono 2014

A3.2.1	ACTIVIDADE	EVENTO LOCAL DE FIN DE PROXECTO XANTAR 2015	ACTUACIÓN	ADQUISICIÓN
DESCRICIÓN				
A Concellería de Medio participou como “Patrocinador” na Feira, con presenza no Comité Asesor da iniciativa, representados por Susana Bayo. No espazo da feira colocouse un <i>stand</i> do proxecto, que ocupaba un espazo de 36 m2 (6x6m)., e que contou coa presenza de produtos de diferentes produtores locais, entre eles <i>Aceites Abril</i>, <i>Cervexa Áncora</i>, produtores presentes no Mercado Municipal, produtores locais da Caixa de Hortas, nomeadamente Cultivadores María Belén e tamén, produtos en exposición, das diferentes actividades do proxecto Come Ourense; de entre os deseños para o concurso “Sabores de Ourense-Sección Come Ourense-Edición Outono”. A conferencia inaugural, o día 4 de Marzo, foi impartida por Marianne Karstens, experta internacional en gastronomía e hostalaría sostible, experta da cidade socia Amersfoort, membro da rede Urbact. Así mesmo, desenvolveuse, o día 5 de Marzo a presentación do borrador do Plan de Acción Local (PAL) en formato de panel de expertxs con axentes locais convidados, entre estxs, unha representación máis transversal aos departamentos do Concello de Ourense máis ligados ao proxecto Come Ourense tais como: Turismo, Participación Cidadá, e tamén, se levou a cabo, unha actividade de <i>showcooking</i> co pincho gañador do certame antes referido (<i>Portovello</i>). Tamén se deseñou un deseño de mandil de celebración, imitando ao tradicional do Rianxo, segundo a recollida fotográfica de Eduardo Blanco Amor que obra en poder do Arquivo Municipal, para recuperar e actualizar a vestimenta tradicional do Rianxo, cedéndose logo os mandís ao Mercado Municipal. En síntese, desenvolveuse un evento local de presentación ao público do proxecto europeo e das perspectivas de sostibilidade do mesmo e do seu grupo de acción local de na feira cunha programación específica estruturada: 1. Presentación do borrador do Plano de Acción Local aos axentes locais relacionados (5 de Marzo) 2. Panel de expertos locais coma última fase de redacción 3. Día enteiro de programación temática do KM0 en Xantar 4. Obradoiro ou cata da receta gañadora do concurso “Sabores de Outono” 2014				
ENTIDADE RESPONSABLE COLABORADORAS		Concello de Ourense: Concellaría de Emprego. Concellería de Medio		
ENTREGABLES				
▪ Borrador do Plan de Acción Local ▪ Stand de promoción ▪ Dípticos do proxecto ▪ Mandís				

TEMPORALIZACIÓN																
Datas Propostas				Previsión de execución (en meses)												
Inicio 2 de Marzo				2014	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Fin: 8 de Marzo				2015	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
INDICADORES																
Indicador												Valor a acadar				
Contactos de interesados																
Dípticos repartidos																
ORZAMENTO DA ACTIVIDADE 1:																
Tipo de Gasto		Concello de Ourense				Outros										
Persoal						0										
Aluguer stand/Patrocinio						0										
Outros servizos						0										
TOTAL		0				0										
ESTIMACIÓN DE GASTO																
Concepto												Importe Estimado				
Total																
CONTRATACIÓNS A REALIZAR DPTO. CORRESPONDENTE																
▪																
TAREFAS PENDENTES DPTO. CORRESPONDENTE																
▪																
RESULTADOS AGARDADOS																
▪ Novas aportacións ao Plan de Acción Local polo panel																
▪ Novos potenciais membros do GAL																

ACTIVIDADE	FORO "COME OURENSE"	ACTUACIÓN	ADQUISICIÓN											
DESCRIPCIÓN														
Ao fin do proxecto URBACT, no mes de Xuño, durante a primeira semana, dentro da Semana do Medio Ambiente, celebrárase un evento de presentación do Plano de Acción Local do Proxecto Come Ourense.														
ENTIDADE RESPONSABLE COLABORADORAS		Concello de Ourense: Medio Ambiente. Concello de Ourense: Alcaldía												
ENTREGABLES														
- Copia física - Ebook														
TEMPORALIZACIÓN														
Datas Propostas		Previsión de execución (en meses)												
3 de Xuño de 2015		2014	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		2015	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
INDICADORES														
Indicador												Valor a acadar		
ORZAMENTO DA ACTIVIDADE 1:														
Tipo de Gasto		Concello de Ourense					Outros							
Persoal		0					0							
Impresión		0					0							
TOTAL		0					0							
ESTIMACIÓN DE GASTO														
Concepto												Importe Estimado		
Total														
CONTRATAÇÕES A REALIZAR DPTO. CORRESPONDENTE														
.....														
TAREFAS PENDENTES DPTO. CORRESPONDENTE														
.....														
RESULTADOS AGARDADOS														
20 planos físicos 1 copia ebook multiplataforma e 3 copias formato físico														

3.4 Cronograma De Acción.

NOME DA ACTIVIDADE	XAN	FEB	MAR	ABR	MAI	XUÑ	XUL	AGO	SET	OUT	NOV	NAD2014	XAN	FEB	MAR	ABR	MAI2015
Caixa de Hortas																	
Feira de produtos locais																	
Unidade de Alimentación Local																	
Certificado Come Ourense																	
Premio Sabores de Ourense																	
Xantar Come Ourense																	
Foro "Come Ourense"																	

5. GRUPO DE APOIO LOCAL

O Grupo de Apoio Local foi establecido para a execución do proxecto “ComeOurense”, como batería coordinada de políticas públicas locais froito da participación coma socio do concello no proxecto-rede europea de cidades Urbact “Sustainable Food in Urban Communities”.

O Grupo de Apoio Local, elemento de desenvolvemento condicionado para a participación nun proxecto europeo Urbact, é un grupo de traballo municipal, de natureza temática, no senso de orientado a un eido de actividade; composición mixta, polo tanto senta á mesa a todos os axentes público-privados (stakeholders) relacionados coa anterior, é ao cal se atribúen en gradacións, funcións consultivas; de deseño; dirección ou coordinación; de información, comunicación e/ou publicidade; e/ou de seguimento e avaliación, sobre un tema, política ou eido de actividade, en cada caso.

Constitúen en sí mesmos unha medida de boa gobernanza, coa pretensión de favorecer, facer das accións e das actividades, proxectos inclusivos e participativos, onde os actores interesados formen parte ou todo o proceso de toma de decisións.

É un elemento de Nova Xestión Pública, de orixe anglosaxona, e que está sendo adoptado coma método comunitario no nivel europeo, mediante este programa de intervención comunitario Urbact, con bos resultados e valorado polos entes que o crean e desenvolven. Parecido na morfoloxía a un consello municipal, mais de convocatoria regular, de estrutura mais informal, e temática concreta e a nivel de subsector de políticas locais.

Nos proxectos de rede Urbact utilízase para amplificar os resultados a todos os membros do mesmo, que a nivel de experiencia, coñecemento e identificación e adopción de boas prácticas son acadados polos participantes de cada cidade nas reunións transnacionais que se dan nos mesmos.

Os Grupos de Apoio Local, deben velar por que as ideas que xurdan no proxecto sexan realistas e se probe a súa viabilidade a escala local.

O Grupo Local de Apoio ao proxecto “Come Ourense” é o xermolo do Grupo de Apoio á política alimentaria local.

Foi predeseñado, en colaboración, pola Dirección Xeral de Rehabilitación e as Concellarías de Medio Ambiente e Xuventude, durante a redacción da candidatura para a entrada na rede “URBACT Sustainable Food in Urban Communities” en novembro do ano 2012 e constaba dunha serie de roles xenéricos:

- 1 representante da Concellaría de Medio
- 1 representante da Concellaría de Vivenda
- 1 representante da Concellaría de Xuventude
- 2 membros do persoal do concello, con experiencia en proxectos europeos.
- 1 membro do persoal do concello con capacidades en lingua inglesa.
- 1 representante da Universidade de Vigo, do Campus de Ourense, de un dos departamentos das 3 facultades ligadas á rama agroalimentar.
- 1 representante dos Mercados Municipais.
- 1 representante das asociacións culturais da cidade.
- 1 representante rotatorio das asociacións de veciños da cidade
- 1 representante das organizacións ecoloxistas.

Coa visita preliminar (Preliminary visit) do experto temático, François Jegou e o seu equipo, na terceira semán dese novembro, pechábase de xeito exitoso o proceso de candidatura. Durante a mesma, a modo de proxecto piloto, programáronse varias actividades, sendo unha delas unha reunión deste grupo piloto local de apoio no barrio rururbano de Seixalbo, coa seguinte conformación:

- Concelleira de Medio: Marta Arribas
- Director Xeral de Rehabilitación: Xosé Somoza
- Representante da Concellaría de Xuventude: Uxío Novo
- Membro do persoal do concello, con experiencia en proxectos europeos: Lía Pérez
- Membro do persoal do concello con capacidades en lingua inglesa: Administrativa do Peri
- Representante da Universidade de Vigo, do Campus de Ourense, de un dos departamentos das 3 facultades ligadas á rama agroalimentar: Maria Luísa Rúa
- Representante das asociacións culturais da cidade: Miguel Doval, por Anacos da Cidade
- Representante rotatorio das asociacións de veciños da cidade: Presidente da AA.VV de Seixalbo.

Debido a un cambio no goberno sucedido nese momento final do 2012, a entrada oficial no proxecto/rede Urbact ádiase a última semana de Xaneiro e a primeira de Febreiro de 2013.

Logo dun trimestre de preparación do lanzamento de proxecto e de acudir a primeira reunión internacional, en Goteborg, procédese a constitución do Grupo Local de Apoio (Urbact Local Support Group) en primeira convocatoria do grupo oficial de apoio do proxecto “ComeOurense”, xa en período de execución, o 19 de Xuño no Centro Cívico de Seixalbo, cos seguinte obxectivos do Grupo de Apoio Local “Come Ourense”:

- Definir as necesidades ou preocupacións concretas da cidade sobre o fomento da soberanía alimentar local e sobre o grupo de traballo.
- Identificar (para mobilizar e diseminar a información ás partes interesadas) o que pode ofrecer a cidade ao proxecto no que se refire coñecementos, experiencias, boas prácticas, ferramentas que xa existen, axentes relacionados (stakeholders), deseño de visitas, políticas implementadas, e actividades de diferente tipo. Deste xeito, garántese que este coñecemento se reflicta no exercizo da política alimentar local.
- Difundir os resultados do proxecto a un público local máis amplo e asegurarse de que os usuarios e usuarias finais, teñan voz no proceso de toma de decisións.
- Actuar como defensores do proxecto e axudar a mobilizar o respaldo político e institucional necesario para garantir que o Plan de Acción Local, produza un cambio real e efectivo na área proposta.

- [...]

Os representantes dos compoñentes do Grupo de Apoio Local do proxecto “ComeOurense” na actualidade son os seguintes:

- **Institucionais/Concello De Ourense:**
  - o Concelleira de Medio Ambiente: Susana Bayo Besteiro. Responsable do proxecto.
  - o Concellería de Urbanismo: Xefe do Servizo de Rehabilitación, VPP e PERIs: J.M Oliver. Responsable da “Caixa de Hortas”
  - o Concellería de Emprego: Anabel Augusto. Responsable da xestión financeira.
- **Sociedade Civil/Tecido Asociativo:**
  - o Xerencia da Praza de Abastos de Ourense: Alberto Gonzalez. Representa os intereses dos comerciantes dos mercados municipais.
  - o Amigos da Terra/Semente: María Durán. Participa polas organizacións ecoloxistas e ás cooperativas de consumo (co-ops).
  - o Anacos de Cidade: Miguel Doval. Participa polas asociacións culturais.
  - o Vicerreitoría da Universidade de Vigo: Virxilio Rodríguez Vázquez.
- **Representantes Políticos:**
  - o Partido Popular: Carmen Carballo. Concelleira.
  - o Bloque Nacionalista Galego: Ximena González. Concelleira.
  - o Democracia Ourensana: Susana Gómez. Concelleira.
- **Coordinación:**
  - o Uxío Novo: Caligrama Xestión
- **Colaboradores Puntuais:**
  - o Concellería de Xuventude: María Devesa
  - o Concellería de Comercio: Juana Ageitos. Responsable do potencial proxecto de feira de produto local
  - o Concellaría de Educación: Técnica
  - o Concellería de Participación Cidadá: Administrativo
  - o Asociacións Culturais: Óscar Penín. A Bela Auria. Suplente de Miguel Doval.
  - o [...]

O cronograma de reunións foi o seguinte:

- 19 de Xuño de 2013
- 12 de Decembro de 2013
- 7 de Xaneiro de 2014
- 21 de Xaneiro de 2014
- 25 de Febreiro de 2014
- 22 de Xullo de 2014
- 1 de Setembro de 2014
- 23 de Setembro de 2014
- 12 de Novembro de 2014
- 17 de Decembro de 2014
- 11 de Febreiro de 2015
- 25 de Febreiro de 2015
- 5 de Marzo: Panel de Expertxs.

6. RESUMO DAS ACCIÓNS DO URBACT

7. METODOLOXÍA EMPREGADA PARA O DESENVOLVEMENTO DO LAP

A metodoloxía empregada para a redacción do Plan de Acción Local baséase na súa primeira fase na redacción colaborativa do documento polos membros do Grupo de Acción Local do URBACT, ate a celebración dun panel de expertos mixto, entre membros e especialistas designados a petición dos anteriores.

O proceso de redacción fíxose a través dunha batería de reunións presenciais e con aportacións vía correo electrónico dos membros, durante o segundo semestre do ano 2014, coas seguintes datas:

- 23 de Setembro de 2014
- 12 de Novembro de 2014
- 17 de Decembro de 2014
- 11 de Febreiro de 2015
- 25 de Febreiro de 2015
- 5 de Marzo: Panel de Expertxs.

Este Panel de Expertxs celebróuse no marco da Feira Gastronómica Internacional, Xantar, en Ourense no que se contaría coa presenza dunha experta holandesa, Marianne Karstens, designada pola Concellería de Medio Ambiente, por ser unha das especialistas da rede Urbact á que se pertence, e polo seu perfil, centrado na gastronomía e hostalaría.

De xeito que se preparou este Panel de Expertxs, para o día 5 de Marzo de 2015, chamado a resolver as dúbidas plantexadas e desambiguar as diferentes alternativas sobre cuestións concretas xurdidas ao longo da redacción colaborativa deste Plan e poder chegar a conclusións de consenso nos temas propostos que xeraran máis debate ao longo do proceso. Para isto, estableceuse o seguinte método de traballo:

1. Nunha primeira fase, dividiuse a todos xs expertxs en grupos de traballo conformados por 5-6 persoas, de tal xeito que se estruturaron 4 grupos de traballo coa mesma tarefa: Un coordinador de grupo proporía á súa mesa as cuestións importantes que precisaban de análise e toma de decisións e mediante uns tarxetóns que se distribuíron entre xs participantes, achegaron unhas conclusións finais por grupo ao respecto dos seguintes eidos de traballo:

- Reflexións xerais e de forma sobre o documento.
- Criterios e procedementos de desenvolvemento da marca
- Propostas
- Cadros DAFO e CAME.

2. Na segunda e derradeira fase do Panel, tal como foi estruturado, cada grupo de traballo explicou e puxo en común as ideas-chave ás que se chegara na primeira fase e foise creando un diagrama explicativo onde se reflectiron todas as opinións , tanto as coincidentes coma as diverxentes. Así mesmo, os coordinadores tentaron levar as discusións a un plano máis práctico para optimizar os resultados do Panel e unha vez rematado este modelo de traballo, poder volcar no documento final, as conclusións e achegas do mencionado Panel de Expertxs, como paso previo á reunión final preparatoria da presentación do documento. Así mesmo, fíxose un volcado da acta que se tomou durante a reunión e das achegas por escrito que se recibiron a posteriori; estruturando todo de acordo co plantexado nas reunións do Grupo de Apoio Local encargado da redación do Plan de Acción.

Chegados a esta fase, procederemos á convocatoria dunha reunión do Grupo de Apoio Local para presentar as conclusións e achegas do Panel de Expertxs, dar o visto bo e recibir achegas e/ou correccións que sexan precisas para pechar o documento final e preparar a presentación pública do Plan de Acción Local.

8. ANEXOS

1. Imaxe do proxecto:
  - a. Logos
  - b. Carteis
2. Estudo: Impactos do cambio climático na agricultura: Resumo do informe climático para a zona da Limia.
3. Feira:
  - a. Normas de adhesión e participación, formulario e acordo de participación da Feira
  - b. Folleto Feira Come Ourense
  - c. Cartaz Feira Come Ourense
4. Caixa de Hortas:
  - a. Borrador do acordo
  - b. Deseño da sinalética
5. Deseño de soportes publicitarios
  - a. Díptico en inglés do Mercado
  - b. Díptico de alimentos de tempada